

Közösségi Katalizátorok
a Transzformatív Gazdaságért
ELMÉLETI ÚTMUTATÓ

Közösségi Katalizátorok a Transzformatív Gazdaságért ELMÉLETI ÚTMUTATÓ

2022 június

Palma Nana

UAB
Universitat Autònoma
de Barcelona

Az Európai Unió
Erasmus+ programjának
társfinanszírozásával

Tartalomjegyzék

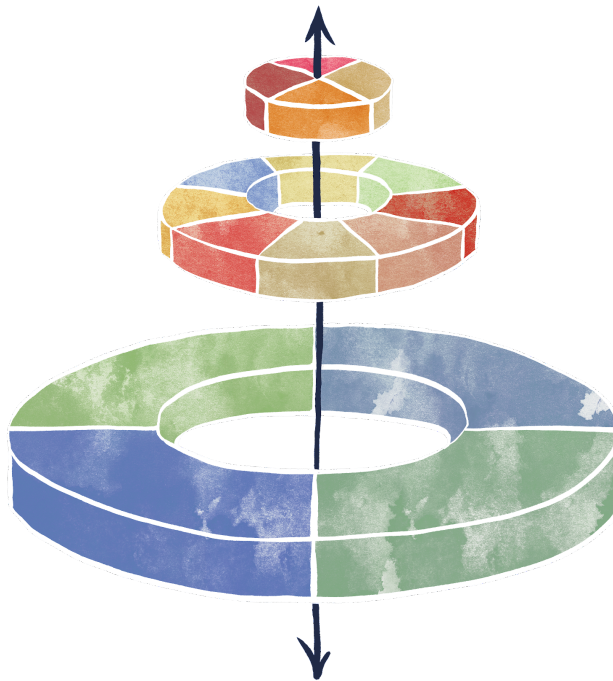
1. Bevezetés	3
2. Kontextus	4
3. A Közösségi Katalizátorok megközelítés a Transzformatív Gazdaságok támogatására	5
4. Mi az a transzformatív gazdaság? Egy rendszerszintű közösségi nézőpont	9
4.1. A társadalmi-gazdasági változás belülről kifelé történik	9
4.1.1. A tojás volt előbb	9
4.1.2. A patriarchátus meghaladása	11
4.1.3. A közösség az önmegvalósító emberek és kapcsolataik összessége	14
4.1.4. A társadalmi tendenciák, melyek nem tapasztalaton alapulnak túlműködést okoznak	16
4.2. A belenyugvástól a reményig	18
4.2.1. Az összeomlás már érkezett, de egyenlőtlenül oszlik el	18
4.2.2. A klímaváltozástól a klímavészhelyzetig	19
4.2.3. Átlépés a emberi faj serdülőkorából a felnőttkorba	21
4.3. A fenntarthatóságtól a gazdasági regenerációig	22
4.3.1. A gazdasági átalakuláshoz demokratikus növekedésre van szükség	22
4.3.2. A méret a lényeg	24
4.3.3. A hatalmat nem átadják, hanem megosztják	25
4.3.4. A vezetés mindannyiunkat érint	28
4.3.5. Közösségi technológiák	29
4.3.6. A formák sokfélesége a szociális és szolidáris gazdaság szépsége	31
4.3.7. Az életért lelkesedni (és nem a profitért)	33
4.3.8. Az információ az a nedv, amely a hatalom csatornáin keresztül folyik.	34
4.3.9. Különbözőség + Egyenlőség = Méltányosság	37
4.4.1. Az őslakos közösségek emlékeznek	38
4.4.2. A közös menedzsmenttől a közösségi gazdaságig	40
4.4.3. A marginalizált informális tevékenységek potenciált jelentenek a társadalmi piac számára	43
4.4.4. A származás és a közelség összetartozást generál	44
4.4.5. A közigazgatás újragondolása	45
5. Következtetések	47
6. Bibliográfia	49
7. Ábrák jegyzéke	54
8. Fogalomtár	55

1. Bevezetés

Ez az útmutató a Községi Katalizátorok konzorcium tagjainak szakmai tapasztalatára és az általuk végzett részvételi kutatásra épül. Partnerségünk a változás felgyorsításán dolgozik a közösségi szinten megjelenő *kialakulóban lévő és felforgató folyamatok* mintáinak feltérképezésével. Ennek fókuszában elsősorban a *rendszerszintű válság* meghekkelése áll, különös tekintettel az ebből származó, a közösségekre gyakorolt *strukturális erőszakra*, mely a közösségi minták kialakulását gátló viselkedési formákat kényszerített ki.

Ez az útmutató a www.catalysts.community e-learning platformon elérhető különböző jellegű tanulási folyamatok elméleti háttérét biztosítja. A platformot úgy alakítottuk ki, hogy a vidéki katalizátorok tanulhassanak egymástól és tapasztalatot cserélhessenek: egyfajta digitális csomóponttá váljon. A honlap a felhasználók számára belépési pontokat kínál, amelyeken keresztül felfedezhetik az reziliencia négy pillérét, amelyeket a Stockholmi Reziliencia Központ az ENSZ Fenntartható Fejlődési Céljainak "esküvői torta" ábrájában vázol fel: bioszféra, társadalom, gazdaság és kormányzás.

Ezen módszertani útmutató középpontjában az FFC-k esküvői tortájának harmadik gyűrűje áll, amelyben a vidéki közösségek gazdasági dinamikáinak elméleti alapjait vizsgáljuk. A Községi Katalizátorok e-tanulási platformot és ezt a Transzformatív Gazdaságról szóló útmutatót olyan emberek számára fejlesztettük ki, akik elkötelezettek a vidéki közösségekben történő tartós változások létrehozása és támogatása mellett, hogy közösen építhessünk egy *regeneratív* és reziliens jelent és jövőt.

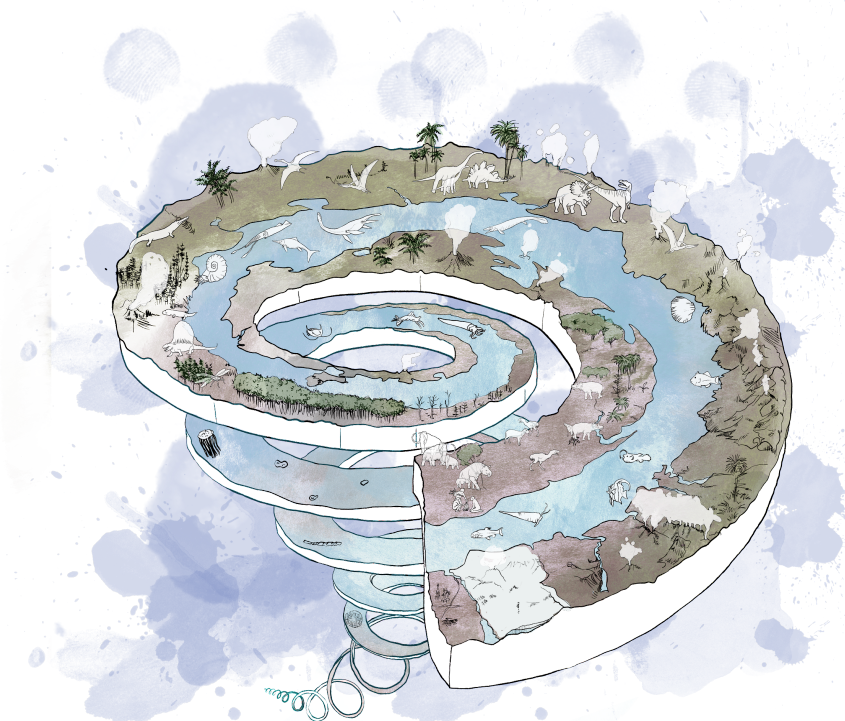

1. ábra: Az ENSZ fenntartható fejlődési céljainak esküvői tortája (Dolors Quiles, 2022)

2. Kontextus

A földi élet fejlődése – mintegy 3,5 milliárd évvel ezelőtti megjelenése óta – azon alapszik, hogy a rendkívül kedvezőtlen körülményeket az élőlények együttesen alakították az élet számára egyre kedvezőbb feltételekké. A prekambriumi korszakban a körülmények szélsőségesek voltak; a napsugárzás, a meteoritok vagy az alacsony hőmérséklet akadályozták az összetettebb szervezetek kifejlődését. Szükség volt tehát egy olyan légkör kialakítására, amely szabályozza ezeket a tényezőket. Az átalakulás egy lassú folyamat volt, amelynek során metán- és oxigéntermelő baktériumok sora kezdett el fejlődni, hogy létrehozzák a bolygó homeosztázisát, amely a mai napig fennáll.

A folyamat, amelyen keresztülmentünk, hogy benépesítsük ezt a Napunk körül keringő gömb alakú sziklát, egy hihetetlen történet, mely kihívásokról és nehézségekről, kísérletekről és megpróbáltatásokról, kezdetekről és befejezésekről szól. E fejlődés során öt alkalommal történt tömeges kihalási epizód, volt, amikor a fajok több mint 50%-a eltűnt.

2. ábra: Evolúciós spirál (Dolors Quiles , 2022)

A bolygó homeosztázisának fejlődése tette lehetővé a bioszféra és a benne élő organizmusok összetettségének növekedését. Számtalan olyan biológiai vagy kulturális folyamat van, amely személyes és kollektív életünkhöz nélkülözhetetlen, és amelyet teljesen vagy részben öntudatlanul végzünk, mivel mélyen beépült az evolúció folyamatába. Az ilyen evolúciós folyamatok eredményei néha nagyon meglepőek, számos példát találunk a szélsőséges körülményekhez való biológiai alkalmazkodásra: fán élő békák, amelyek képesek megfagyni és kiolvadni és közben életben maradni; sivatagi hangyák, amelyek 70 °C feletti hőmérsékleteket is kibírnak; és vörös bogarak, amelyek -60 °C hőmérsékleten is képesek túlélni.

Nem kevésbé lenyűgöző az emberi társadalom technológiai fejlődésre való képessége, amivel fajoként közösen rendelkezünk. Ebben a képességben nyilvánul meg az innováció és a kreativitás fejlődése, melyekkel mint faj rendelkezünk, és ebből származik számunkra az igazi potenciál. Ezt a képességet kultúránk több száz generáción átívelő evolúciós folyamatából örököltük. De ahogyan az orosz sztyeppéken nincsenek óriási mamutfenyők, úgy az éhínség és a bizonytalanság idejében sincs technológiai fejlődés. A termékenységet és az összetett organizmusok létfeltételeit az ökoszisztéma tartja fenn. Ez azt jelenti, hogy az innováció, az alkalmazkodás és a kreativitás ösztönzése, és az ebből származó komplex válaszok kidolgozása egy rendszerszintű és generációs kihívás.

3. A Közösségi Katalizátorok megközelítés a Transzformatív Gazdaságok támogatására

Ebből az evolúciós perspektívából nézve a Közösségi Katalizátorok konzorciuma egy tengely mentén határozza meg a munkáját, amelynek egyik végén a komplexitás, a másik végén pedig az egyszerűség áll. Amikor a közösségek a nagyobb komplexitás felé mozdulnak el, akkor a helyi körülményekhez való alkalmazkodás és az élet regenerációja érdekében továbbfejlesztik a folyamataikat. Amikor a közösségek az egyszerűség felé mozdulnak el, olyan korlátokkal szembesülnek, amelyek elnyomást és strukturális erőszakot generálnak a rendszerben, és degenerálják azt. Ezek autopoietikus folyamatok (Maturana és Varela, 1973), ahol az élet megteremti az evolúcióját meghatározó feltételeket. Ami azt jelenti, hogy amikor mi degeneráljuk (romboljuk) a környezetünket, a környezet degenerál minket, egy ördögi körbe kerülünk, amely az összeomlás felé vezet.

3. ábra: Az autopoiesis szimbolikus ábrázolása a személyes vagy társadalmi/kollektív skálán alkalmazva (Dolors Quiles, 2022)

A közösségi katalízis célja, hogy felgyorsítsa az emberi közösségek evolúciós folyamatait saját életterükhöz, környezetükhöz kapcsolódóan, egy komplexebb, dinamikus egyensúly felé haladva. Ezért a Közösségi Katalizátorok konzorcium és platform, mint tanuló közösség, az átalakuláshoz szükséges feltételekre összpontosít, nem magára az átalakulásra. Ha a feltételek adottak, az átalakulás meg fog történni, és ez számtalan különböző módon nyilvánulhat meg. Ez megkímél bennünket attól, hogy irányítani kelljen a folyamatot. Az önmenedzselte kollektív folyamatok próbálkozásaira és hibáira alapozunk, amelyek ugyanazokat a mintákat követik, mint a prekambriumi baktériumok. Az olyan ciklikus folyamatokban, mint az evolúció, a jövő titkai és a jelen kihívásai a múlt egyes rétegei alá vannak temetve, és ezekből fakadnak a jelen kihívásai.

Amikor a cselekvések helyett a körülményekre összpontosítunk, mintákkal kell dolgoznunk. Vagyis azon összefüggések azonosításával, amelyek hajlamosak arra, hogy bizonyos tulajdonságokkal rendelkező cselekvéseket erősítsenek. Egyes kultúrákban például a szülők nem próbálják irányítani a gyerekeik cselekvéseit, hanem inkább megteremtik számukra a feltételeket ahhoz, hogy kibontakoztassák a bennük rejlő lehetőségeket. Néha a követendő út nem olyan egyszerű, mint amilyennek az elején tűnik. Ha rákényszerítjük őket, hogy azt az utat kövessék, amit elképzeltünk a számukra, nem biztos, hogy a várakozásainknak megfelelően alakulnak a dolgok. A közösségek esetében a folyamatoknak is ki kell alakulniuk. Amikor

blokkoljuk vagy erőltetjük a változásokat, strukturális erőszakot alkalmazunk azáltal, hogy leegyszerűsítjük, "lebutítjuk" a közösség struktúráját. Ha ehelyett a kibontakozó folyamatra figyelünk, és erőforrásként tekintünk magunkra, javítva a kontextuális és strukturális feltételeket, akkor a szociokulturális dinamika alakulását tudjuk irányítani.

4. ábra: Példák a várostervezésben alkalmazott mintanyelvre (Alexander, 1977)

Ez a megközelítés az evolúciós folyamat reproductív vetületének fontosságát hangsúlyozza: az erdei talaj termékenységének hatása a fa növekedésére; a családszerkezet és a gyereknevelés folyamatának hatása a tanulásra; egy közösség kontextuális és strukturális feltételeinek hatása a fejlődésre.

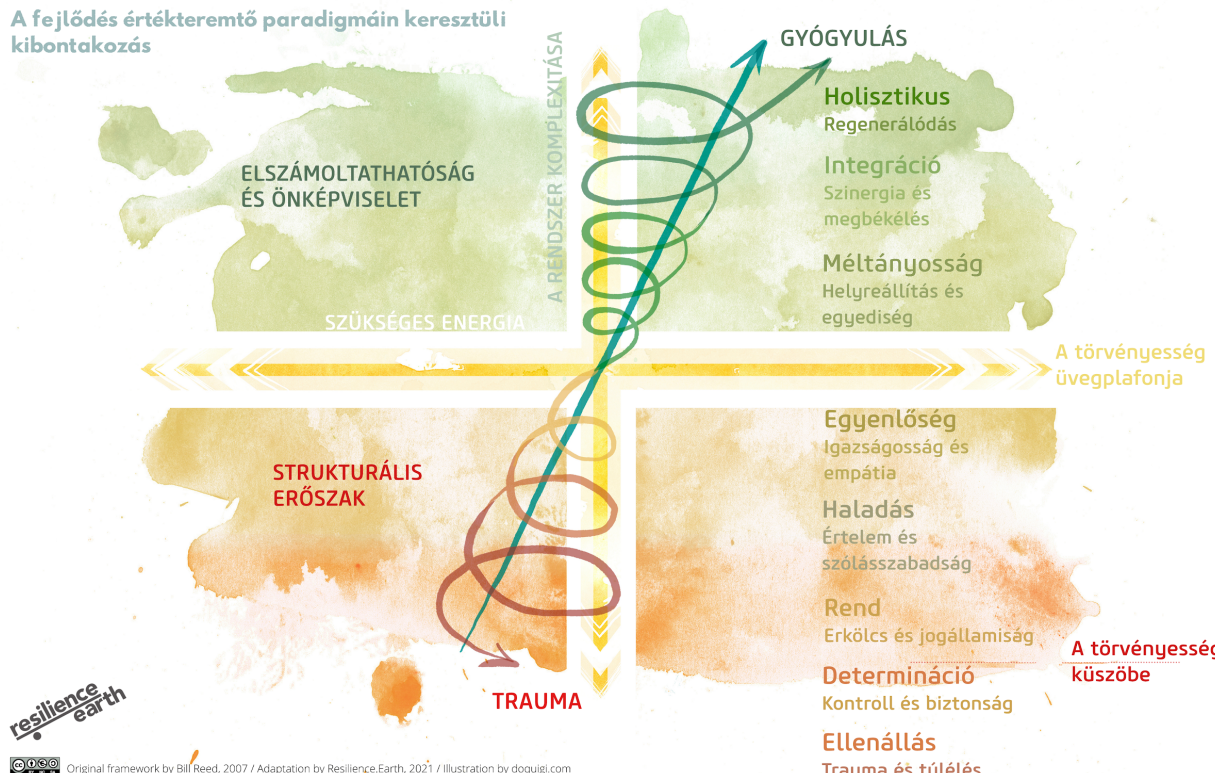
Ezért fontos azonosítani azokat a mintákat, amelyek lehetővé teszik a változás folyamatait egy közösségben. Ezekben az elméleti útmutatókban a vidéki közösségek gazdasági mintáira összpontosítunk, hogy megtaláljuk a reziliens közösségek felé vezető evolúciós út feltérképezésének módjait.

A mintázatok beazonosításánál gyakran segít, ha megvizsgáljuk annak a jelenségnek a filológiai gyökereit, amit vizsgálunk. A 'gazdaság' szó (Economy) a görög oikonomia szóból származik, és a családnak, valamint a családi javaknak a menedzsmentjére vonatkozik. Fraktális és közösségi perspektívából is fontos azonosítani az oikonomia mintáit, vagyis azt a viselkedést, amely meghatározza gazdasági rendszereinket, mint például a kizsákmányolást. Ahogy elkezdjük feltárni azokat az alapvető mintákat, amelyek a közösségi katalízis felé mutatnak a gazdaságunk

regenerálásán keresztül, beágyazott, evolúciós és regeneratív módon, a felforgató gazdasági változások mintáit is magába foglalóan. Néhány ilyen minta többek között a konfliktusmegoldás, az elszámoltathatóság, a személyes kezdeményezés és az együttműködés. Ebben a tanulóközösségben a minták nyelvét fejlesztjük ki egy reproduktív keretrendszerben, mert úgy véljük, hogy ez a legjobb módja annak, hogy beazonosítsuk és katalizáljuk a közösség és egy adott terület regeneratív folyamatait a gazdaság által.

REGENERATÍV SPIRÁL

A fejlődés értékteremtő paradigmáin keresztül kibontakozás

5. ábra: Regeneratív spirál (Eredeti: Reed, 2010; Adaptálva: Resilience.Earth, 2022)

4. Mi az a transzformatív gazdaság? Egy rendszerszintű közösségi nézőpont

4.1. A társadalmi-gazdasági változás belülről kifelé történik

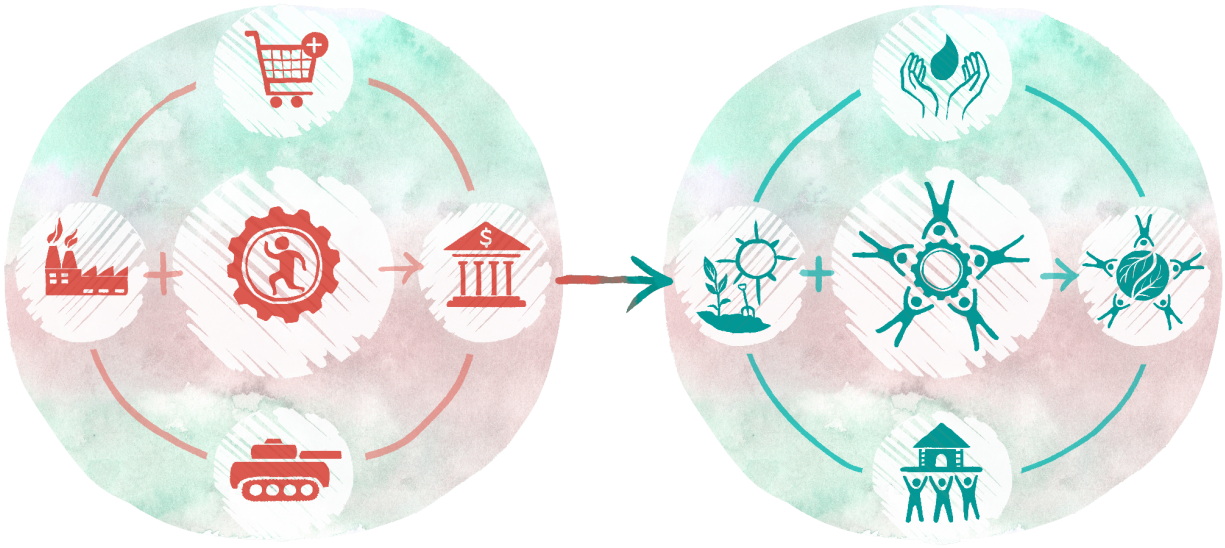
4.1.1. A tojás volt előbb

Mi volt előbb, a tyúk vagy a tojás? Az igazság az, hogy az első általunk ismert tojás 340 millió évvel ezelőtt jelent meg az evolúció folyamán, az első tyúk megjelenése viszont csupán 10 ezer évvel ezelőtt történt, tehát egyértelműen a tojás volt előbb, ami ugyanaz, mintha azt mondanánk, hogy a produktivitás a reprodukcióból származik.

A megfelelő életfeltételek azok, amelyek lehetővé teszik az egyes organizmusok megjelenését, nyilvánvalóan egy végtelen és ismétlődő ciklusban. Mindenesetre az életkörülmények határozzák meg, hogy milyen irányba fejlődjenek, mivel ezek a Földön lévő összes organizmus kölcsönhatásának (bolygó-homeosztázis) az eredményei. A cselekvések és a produktumok önmagukban nem sok mindent határoznak meg, hanem inkább az összes cselekvés és produktum közötti kölcsönhatás az, ami meghatározza a tendenciákat és az általános viselkedésmódokat (mintákat). Ennek megértése lehetővé teheti számunkra, hogy újratehermünk a sajátos tulajdonságokkal rendelkező új cselekvések és produktumok kialakulásának feltételeit.

A marxista elmélet szerint a reprodukív gazdaság azokra az ismétlődő folyamatokra utal, amelyek újratehermünk a gazdasági tevékenységek vagy termelési folyamatok végzéséhez szükséges feltételeket. Ez a keretrendszer a gazdaság fejlődésének dinamikus természetére összpontosít, ahelyett, hogy a termékek keresletének és kínálatának kezeléséből származó egyensúlyra összpontosítana. Vagyis a gazdasági folyamatok reprodukív szemszögből történő vizsgálatával elkezdhetjük megérteni a gazdaság evolúciós mintáit.

A reprodukív perspektíva megkérdőjelezi a gazdasági növekedés szükségességét. Ugyanakkor megkérdőjelezi annak helyénvalóságát, hogy a termelésből származó nyereség nagy része a termelési folyamat hatékonyságának növelésére irányuljon, és hogy ezt a beruházási döntést kizárólag csak a vezetőség hozhassa meg.

6. ábra: A gazdaság produktív és reprodukív perspektívái (Dolors Quiles, 2022)

Ehelyett a reprodukív perspektíva a gazdasági termelés és a reprodukció döntéshozatali folyamatának demokratizálását javasolja, például a köz- és magánszféra közös irányításának keretében. Emellett olyan beruházásokat részesít előnyben, amelyek számításba veszik a termelési folyamat externáliáinak a minőségét.

Vagyis arra törekszik, hogy a gazdasági termelés ne negatív, hanem pozitív hatást fejtsen ki a közösségre és az adott területre, degeneratív externáliák helyett regeneratív externáliákat generáljon.

A degeneratív externáliákra példa a szupermarketek által a vidéki területekre importált hatalmas mennyiségű (főképp egyszer használatos műanyag) hulladék. A regeneratív externália jó példája a helyi termelők piacokon kialakuló közösségi kapcsolatok a termelők és a fogyasztók között, amelyek más, a közösség számára pozitív szinergiákhoz vezethetnek.

Amikor mélyebben elmélyedünk a témában, hogy megértsük és meghekkeljük a strukturális erőszakot, felmerül néhány kérdés, mint például: a szükséges munka meghatározható-e valami statikus dologként? Vagy képesek vagyunk-e állandó minták alapján kielégíteni az emberi szükségleteket? Marx mindig is elutasította a közgazdászok azon törekvését, hogy a munkások szükségleteit természetesen meghatározottnak és megváltoztathatatlanoknak tekintsék. Amint arra Lebowitz (2003) rámutat: "Ha úgy tekintünk a szükségletekre, mint állandókra, pont azt hangsúlyozzuk, ami nem állandó, ami változik: a feleslegesen végzett munkát, az értékplusz termelőjét, vagyis a munkás által elszenvedett kizsákmányolás mértékét". Lebowitz ennek megállapításával érdekes megkülönböztetést tesz az alapszükségletek fedezéséhez szükséges munka és a társadalmi én alapvető szükségleteink fedezéséhez szükséges munka között. Fontos, hogy hivatkozzunk a marxista értékelméletre, és jól megértsük, mit mond nekünk a

szükséges munkával kapcsolatban, mivel ez közvetlenül a tőke misztifikációjának a magjához vezet bennünket. Lényeges, hogy feltárjuk a tőke természetét, és arra ösztönözzük a munkásokat, hogy a tőkénél tovább lássanak. A Lebowitzra reflektáló Harnecker szavaival élve: "A bért mind a tőkés, mind a munkások úgy fogják fel, mint a munka árát, mint a munka bizonyos mennyiségéért kifizetett pénzt. Észrevétlen marad, hogy a kapitalista csak a munkaerőt fizeti meg, ehelyett azt hiszi, hogy minden munkát megfizet, anélkül, hogy figyelembe venné a munkások (vagy az ökoszisztéma) szükségleteit, amely a termelési folyamathoz szükséges kitermelt erőforrásokat előállította. Ez az alapja a tőke teljes misztifikációjának" (Harnecker, 2005).

A kizsákmányolás és a kitermelés rejtve marad, csakúgy, mint a szükséges erőforrásokat és munkát létrehozó evolúciós folyamatok, valamint e munka jellege, legyen az individualizált, kollektív vagy kooperatív. Harnecker így folytatja: "A kapitalizmus egészét tekintve a termelőeszközöket a munkáskollektíva más tagjainak termékeiként ismerik el. Ha bizonyos termelési eszközök létezésének eredményeként megnövekedett termelékenységről van szó, akkor ez nem a dolgok belső, rejtett ereje, hanem az ezeket a termelési eszközöket előállító munkások tevékenysége. Pontosabban, ez a megnövekedett termelékenység a társadalmi munka összehangolásából és együttműködéséből ered". Más szóval, a természetből származó kitermelési folyamat növekedése a közösségek kizsákmányolásán alapul.

Ahhoz, hogy megváltoztassuk ezt az uralkodó nézőpontot, figyelembe kell vennünk mind az elvégzett termelőmunkát, mind a társadalmilag szükséges reprodukív munkát (azaz az adminisztrációt, takarítást, az eltartottak gondozását stb.), valamint a két folyamat által felhasznált természeti erőforrásokat. Ekkor érthetjük meg, hogy a munkaerő számára elengedhetetlen, hogy olyan környezetben pihenjen, regenerálódjon és erősödjön a másnapi munkára, ahol hozzáférhet az ehhez szükséges szolgáltatásokhoz. Ekkor válik nyilvánvalóvá és szükségessé, hogy ne csak a termelő munkára fordított órákat, hanem a reprodukív munkára és az ökoszisztéma-szolgáltatásokra fordított órákat is felértékeljük.

4.1.2. A patriarchátus meghaladása

Másrészről fontos leszögezni, hogy a reprodukív és gondozási munka nem választás, hanem egy olyan társadalmi munka-kiosztás, amely nincs beárazva. Mivel nem piaci tevékenységről van szó, aligha illeszkedik a társadalmi értelemben vett bérmunka fogalmához. Azáltal, hogy a háztartási munkának nincs ára, nincs közvetlen díjazása, kikerül az állami elszámolásokból, és ez pedig a látszólag semleges és pusztán a termelés területére korlátozódó munkafelfogás következménye. Ezeknek a reprodukív feladatoknak, és különösen a gondozási feladatoknak nincs meghatározott értékük. Aki teheti, és ezt fontos hangsúlyozni, csak aki megteheti, figyelmen kívül hagyja őket.

Az egyetlen módja annak, hogy tudatosítani tudjuk, hogy ezeknek a reprodukzív feladatoknak milyen értékük van, az az, ha megnézzük, hogy mennyi időt vesznek igénybe. Az idő nemcsak korlátos és szűkös, és fontos értékkel bír, hanem konstruált is. Az időnek ez a szubjektív konstrukciója megváltoztatja minden ember közösségi struktúrában betöltött pozíciójának a funkcióját, hatalmát és *kiváltságait*. Ez a differenciált időbeosztás az, ami különböző következményeket von maga után az élet különböző területein: a személyes, a közösségi és a munkahelyi életben. Az eltérő időbeosztás legközvetlenebb és legnyilvánvalóbb következményei a covid19 világjárvány eseteiben mutatkoznak meg, ahol az adatok a nők magasabb fertőzöttségi arányát mutatták. Ez nem annak volt köszönhető, hogy a férfiaknak erősebb lenne az immunrendszerük, hanem inkább annak, hogy azok, akik idejüket a covid19 frontvonalában töltötték, nagyobb százalékban nők voltak.

Ahogy Matxalen Legarreta a *La Directa* (Fayos, 2020) című könyvében kifejti: a közegészségügy területén ez nyilvánvalóbb volt, de az idősoththonokban vagy a házimunka terén is, ahol a nők közvetlenebb kapcsolatba kerülnek az emberekkel.

"Ez az egészségügyi válság megmutatja a mások gondozásával és az élet fenntarthatóságával kapcsolatos munka fontosságát" - mondja Castro (2020) szintén a *La Directa*-ban. Hozzáteszi: "Láthatjuk az ezen munkákat végző emberek rendkívül bizonytalan, szociálisan és gazdaságilag kiszolgáltatott körülményeit, akár fizetett, akár fizetetlen munkáról van szó, akár az egészségügyi szolgáltatásokra jellemző szabványosított munkavégzésről." A reprodukzív és gondozási munkára fordított idő a lezárások idején megsokszorozódott, és nyilvánvalóvá vált annak láthatatlansága. A nemek közötti szakadék kétféle módon is megnyilvánul itt: a vírusnak való kitettség mértékében, és az élet fenntartására irányuló munkaterhelésben. Georgina Monge (2021) erről a mélyülő szakadékról beszélt, amikor az előző gazdasági világválság következményeit elemezte, és arra figyelmeztetett, hogy a nők súlyos helyzetbe kerülhetnek, ha nem tesznek sürgős intézkedéseket.

Ezt a vonalat követve a feminista gazdaságtan feltárja annak valóságát, hogy hogyan is használjuk fel az időnk. Empirikus eredmények eléréséhez azon időfelhasználási felmérésekre támaszkodhatunk, amelyek nagyon hasznosak voltak a mindennapi élet nagyrészt szabályozatlan területeinek láthatóbbá tételében, valamint a nemek közötti egyenlőtlenségek feltárásában. Az ilyen típusú felméréseket az ENSZ 1995-ös pekingi női konferenciája óta adják ki a közigazgatásnak, ezt ajánlották a tagországoknak a Háztartási Termelési Szatellit számlák nyomkövetése érdekében. Ezekben a Szatellit számlákon keresztül a cél az, hogy az egyes országok GDP-jéhez viszonyítva meg lehessen határozni a háztartási munka pénzbeli értékét.

Ugyancsak a feminista gazdaság indítja el a vitát arról, hogy be kell-e árazni a fizetetlen munkát? Az ilyen típusú munkák fontosságát kvantitatív módon lehet megállapítani a jólét növelésének meghatározására, két modell szerint: idő vagy pénz. Ebben a kettősségben vizsgálják a két modell alkalmasságát vagy egymást kiegészítő jellegét. A nem fizetett reprodukzív munka megnyitja az ajtót egy minőségi perspektíva előtt, amely összekapcsolja a jólét bővítésével, ahogy Amaya Pérez (2014) mondja: "a hatalmas mennyiségű személyes

szolgáltatás generálása révén az emberek életének érzelmi és kapcsolati szükségleteit fedezik". Ha csak a piac perspektívájára koncentrálunk, akkor annak egy absztrakt személyről alkotott víziójára korlátozódunk. Nem leszünk képesek meglátni az alanyokat minden sajátosságukkal és különbözőségükkel együtt, amint jelentőségteljes életet élnek. A piaci dimenzióban nem cél, hogy egy személy életének minden dimenziója fejlődjön, amely ahhoz szükséges, hogy jelentős életet éljen.

7. ábra: Félig élő fa, amely a gyarapodáshoz szükséges értékeket szimbolizálja. (Dolors Quiles, 2022)

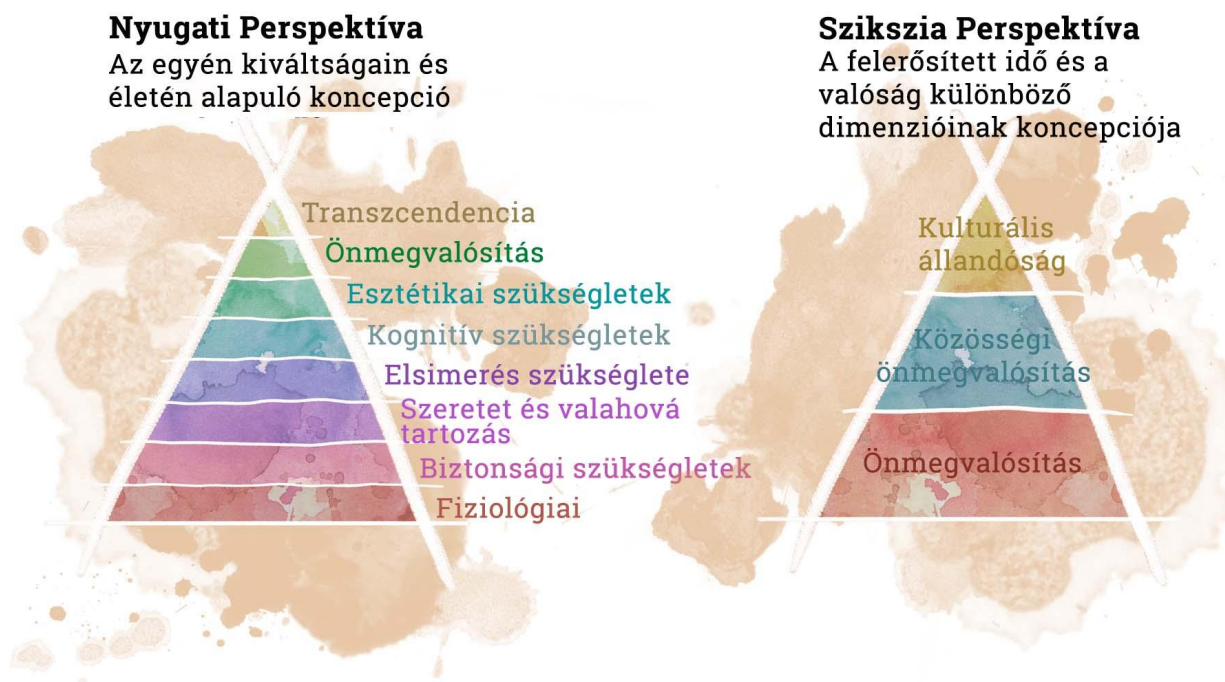
Pérez figyelmeztet arra, hogy ne idealizáljuk a reprodukív szférát, mintha ezen a területen nem lennének egyenlőtlenségek vagy strukturális erőszak "... ezen a területen belül sem minden feladat nélkülözhetetlen az élet fenntartásához, sőt, ezek akár a kontroll mechanizmusai is lehetnek. Az otthon túlzott tisztán tartása nyilvánvalóan szükségtelen az élet fenntartásához, de elengedhetetlen ahhoz, hogy a nőket a "családi tűzhely őrzője" ideáljának rendeljük alá".

Ugyanezen piaci logika értelmében az emberek szociális viselkedése elszakad az életük fenntarthatóságától. Akár azért, mert önként, a mindennapi gondoskodást a szakmai fejlődés érdekében egy harmadik félre hárítják, akár azért, mert a munkaerőpiac teljes rendelkezésre állást követel meg tőlük, nem hagyva időt semmi másra. Pérez így folytatja: "Gondozók nélkül

nem tudnának az emberek kikerülni a piacra vagy máshová. Nem csupán a társadalmi-gazdasági tevékenységek egy kulcsfontosságú szeletének a láthatatlanná tevésével van itt dolgunk, hanem az önellátás egy kulcsfontosságú modelljének a kihasználásával, amely nem lehet egyetemes, mivel csak úgy tartható fenn, ha elrejtjük a függőségi viszonyokat és azokat az embereket, akik ezeket kezelik. Ez a patriarchális paradigma által létrehozott erőszakos diskurzus az alapja egy olyan társadalmi-gazdasági rendszernek, amelyben az életet a tőkefelhalmozás szolgálatába állítják. Az önellátás egy kiméra, amelynek erőszakosságát az ellátás működésében, válságaiban és a globális ellátási láncok igazságtalanságában látjuk."

4.1.3. A közösség az önmegvalósító emberek és kapcsolataik összessége

Meg kell határozni az emberi lényeket meghatározó szükségleteket, különösen azokat, amelyek lehetővé teszik az élet reprodukcióját. Ugyanilyen fontos a velük való együttműködés, hogy milyen fontosságot tulajdonítunk nekik, és a konfliktusok, amiket generálnak. A Közösségi Katalizátorok a Regeneratív Fejlődésért Elméleti Útmutató evolúciós mintákról szóló 4. Fejezetében kitérünk az emberi fejlődés szükségletek szerinti rétegzésének fontosságára. Maslow ezt a szükségletskálát egy ötfokozatú modellként ábrázolja: az első négy szint hiányszükségletként csoportosítható; a legmagasabb szintet önmegvalósításnak, növekedési motivációnak nevezte.

8. ábra: Maslow-piramis és a Szikszika-modell (átdolgozva a Resilience Earth által, Dolores Quiles 2022)

Az alapgondolat az, hogy a magasabb rendű szükségletekkel csak akkor foglalkozunk, ha az alacsonyabb szükségleteket már kielégítettük. Maslow szükséglethierarchiája szerint (az észak-amerikai szikszika őslakosok közösségfejlesztést modellező indián sátor analógiájából kiindulva), különböző szükségleteink vannak, amelyek az alapszükségletektől az önmegvalósításig terjednek. Az alapvető fiziológiai szükségletek biztosítják az egyén homeosztázisát (a túlélésre utalva): lélegzetvétel, vízivás (hidratálás) és táplálkozás; alvás (pihenés) és a salakanyagok ürítése; a fájdalom elkerülése; a megfelelő testhőmérséklet fenntartása (meleg környezetben vagy ruházattal).

Ezek után következik a biztonság és a védelem iránti igény, amely a fiziológiai szükségletek kielégítése után jelenik meg: fizikai biztonság (saját testünk épségének garantálása) és egészség (a test megfelelő működésének garantálása), az erőforrások (ház, pénz, autó stb.) biztonság iránti igény, a lakhatás (védelem) iránti igény.

Ezek kielégítése után megjelennek az ember társas természetével kapcsolatos szükségletek (affiliáció): a kapcsolat funkciója (barátság, partner, kollégák vagy család); a társadalmi elfogadás. Az önmegvalósítás alatt pedig közvetlenül az önbecsülés szüksége következik; mind az önbecsülésre utaló magas megbecsülés, mind a mások tiszteletére utaló alacsony megbecsülés.

Végül az önmegvalósítás szüksége, amelyet Maslow többféleképpen is elnevezett, az a szükséglet, amely egy tevékenység potenciális kibontakozása révén ad értelmet az életnek, nem pedig egy külső rendszerre adott reakcióként, és ezért lehet kreatívabb. Ez csak akkor érhető el, ha a többi szükséglet is kielégült, vagy legalábbis bizonyos fokig.

A jelenlegi rendszerszintű válság (kielégítetlen fizikai szükségletek; barátságok, kapcsolatok elvesztése; instabil gazdaság; károsodott egészségi állapot) fényében a közösségek lakhatásának biztosítása megelőző funkcióval bír, hogy ne csússzanak sokkal lejjebb a szükségletek hierarchiájában. A közösség segít fenntartani a magasabb rendű szükségleteink kielégítésének feltételeit. Ez lehetővé teszi számunkra, hogy belső indíttatásból cselekedjünk, és ne csak a külső körülményekre reagálva, és így hitelesebbek és kreatívabbak legyünk. Ez alatt azt értjük, hogy védtelenebbek legyünk a rendszer erőszakosságával szemben; az empátia elengedhetetlen, a harag pedig felhatalmaz és megerősít bennünket, de a haragban való megrekedés korlátoz bennünket.

Hasonló folyamatok zajlanak a közösségeken belül, és akár párhuzamosan is zajlanak azokkal, amelyek kívülről, regionális vagy kontinentális szinten érik őket. Ezért fontos, hogy olyan készségeket, technikákat és eszközöket sajátítsunk el, amelyek lehetővé teszik számunkra, hogy mélyrehatóan dolgozzunk ezeken a mintákon. létfontosságú, hogy megteremtjük a csoportokon belül zajló folyamatok kielégítő fejlődésének feltételeit, regeneratív jellegű reprodukív mintákat kialakítva. Az emberek addig nem fognak képesekké válni a kölcsönös kapcsolatok fenntartására, amíg nem győzik le a négy hiányszintet, és nem rendelkeznek a

motivációval, ami azt jelenti, hogy visszaadod a bioszférának és a közösségnek azt, amit ők adtak neked ahhoz, hogy azzá válj, aki vagy.

4.1.4. A társadalmi tendenciák, melyek nem tapasztalaton alapulnak túlműködést okoznak

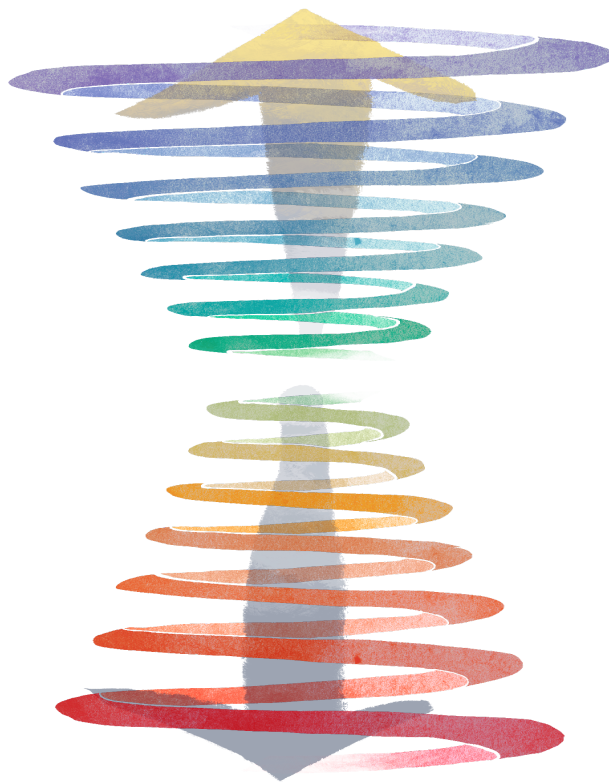
Az egyén fejlődési útja a szükségletek hierarchiájában a gondoskodáson múlik, amit a jóllétről való gondoskodásként értelmezünk. Amaya Pérez Orozco (Pérez, 2014) elmagyarázza, hogy a fogalom jelenleg hipertrófiás folyamatban van (túltengés, túlműködés), ami arra utal, hogy manapság a gondoskodás szinte bármit jelenthet. Sajnos, ha egy fogalom ilyen széles körben elterjed, végül semmivé lesz és semmit sem jelent. Ennek eredményeképpen a gondoskodást lehetetlenség konkretizálni, ami megnehezíti a gondoskodás fejlesztésére irányuló követelések – például közpolitikák vagy konkrét eszközök – létrehozását. Ugyanakkor a gondoskodás idealizálását is kritizálják, különösen a jelenlegi piaci folyamatok kontextusában, amelyek árucikké teszik, és a női mivolt alaptermészetéhez társítják.

Ennek jegyében a társadalmi reprodukcióról, mint tágabb fogalomról beszélünk, amely az élet fenntartására és reprodukciójára utal. Először a háztartási munka kifejezést használták, később a házimunkát részesítették előnyben, de mindkét kifejezés egy olyan korlátozott teret jelölt ki, amely nem fedte a valóságot. Ezt a fajta munkát, amelyet hagyományosan a nők végeznek, nagyrészt a házon belül végzik. Mindazonáltal, abban a pillanatban, amikor a nők elmennek a boltba vagy elhosszabb időre a gyerekeket az iskolából, a cselekvés a nyilvános térben zajlik, és magában foglalja az emberekkel való kapcsolattartást; a doktornővel, a tanárnővel. Ezért egy kicsit tágabb dimenzióban kellett gondolkodni, és így kezdtünk el reprodukív munkáról beszélni.

A reprodukív munka kifejezés használata azonban úgy tűnhet, hogy ugyanazon cselekvés állandó ismételtetésére utal, és ez nem helytálló. A gondozási munka messze túlmutat a cselekvések mechanikus ismétlésén. Lehet, hogy a portörítés mechanikus, de pl. a főzés nem az, és a természetesen a másokkal való törődés sem az. Tehát megjelent egy teljesen más áramlat is, amely azzal érvel, hogy amikor reprodukív munkáról beszélünk, akkor minden olyan munkát értünk alatta, amely árucikké tehető, és ez szintén helytelen.

A reprodukív munka nagy része kiszervezhető és áruba bocsátható vagy a nyilvános térbe, de van egy olyan része, amelyik nem. A gondoskodás és a szeretet nagy forradalmi potenciállal rendelkezik, mert kikerülnek a piac logikájából, és mert olyan munkáról van szó, amelyet a nők végeztek. Ez segít megérteni, hogy a gazdaság fogalmának miért kell tágabbnak és átfogóbbnak lennie, hogy magában foglalhassa az élet fenntarthatóságát. De nemcsak az élet fenntartásáról van szó, hanem még ennél is több munkáról. És így jött létre a fogalom: társadalmi reprodukció.

A társadalmi reprodukció magában foglal minden olyan munkát, amely embert teremt és újrateemt. Azt a munkát, amely létrehozza őket, lehetővé teszi számukra, hogy életben maradjanak, hogy tovább éljenek és reprodukálódjanak. Ez a regeneratív gazdaság központi szintje, amely lehetővé teszi, hogy egy közösség tagjai a Maslow-piramis csúcsán maradjanak, és így ne reagáljanak tovább a strukturális erőszakra, hanem kölcsönösen értéket nyújtsanak a közösségnek, amelyhez tartoznak. Ezáltal egy kedvező visszacsatolást ("angyali kört") hoz létre a komplexitás növelése felé, és ennek következtében erősíti a közösség regenerálódását és rezilienciáját.

9. ábra: Felfelé tartó spirál (Dolors Quiles, 2022)

4.2. A belenyugvástól a reményig

4.2.1. Az összeomlás már érkezett, de egyenlőtlenül oszlik el

A fenntartható fejlődési céloktól (FFC-k) kezdve a növekedésről, termelékenységről és foglalkoztatásról szóló európai uniós fehér könyvön (DATA) keresztül, a fenntartható európai városok projekt létrehozásán át az ENSZ városi településekről szóló konferenciájáig (Habitat III) vagy a COP26 glasgow-i csúcstalálkozóig három világosan megfogalmazott előfeltevés található. Először is, olyan klímavész helyzetben élünk, amely mélyreható és sürgős intézkedéseket igényel mind politikai, mind gazdasági téren. Másodszor, ez a helyzet szorosan összefügg a globális termelés, elosztás és fogyasztás modelljével, az energia és a természeti erőforrások iránti növekvő igények miatt. Harmadszor pedig ez a modell és annak következményei globális szinten (mind társadalmi-gazdasági, mind földrajzi téren) egyenlőtlen hatást gyakorolnak a föld lakosságára és az országokra, amit figyelembe kell venni a szükséges átalakítások előterjesztésekor.

Ezekkel az előfeltevésekkel összhangban az emberi jogi szervezetek, a környezetvédők, a szakszervezetek és az akadémikusok világszerte felvetették a paradigmaváltás szükségességét. Erre egyrészt a termelés, elosztás és fogyasztás modelljének átalakításához hozzájáruló új város- és gazdaságpolitikák megtervezéséhez, másrészt a jelenlegi modell kritikai elemzéséhez, és az éghajlatra és az emberek életminőségére gyakorolt hatásainak kiszámításához van szükség.

Ezzel kapcsolatban az ENSZ lakhatáshoz való joggal foglalkozó különmegbízottja, Raquel Rolnik (DATA) megjegyzi, hogy "a jelenlegi modell nem képes reagálni a környezeti, társadalmi és politikai válságra". Véleménye szerint a modell a "korlátlan növekedés és toxicitás utópiáján" alapul. A *Critic*nek adott interjújában Rolnik arra is rámutat, hogy a 19. századi szocializmus ugyanezen a logikán alapult. Úgy véli, hogy az olyan javaslatok, mint a *nemnövekedés* (degrowth), az agroökológia vagy más, ökoszociális témában megfogalmazott javaslatok segítenek újragondolni a bolygóhoz való viszonyunkat. Ezt a megközelítést képviseli Nancy Fraser is, aki szerint a tőke-munka ellentmondáson túl, amely történelmileg meghatározta a kritikai közgazdaságtan elemzését, a kapitalizmus egyéb lényegi jellemzőit is figyelembe kell venni; mint például a természettel való kizsákmányoló viszonyát, a termelés és a reprodukció kapcsolatát, valamint a magán- és a közszféra koncepcióját és viszonyát.

Ebből az elemzési szempontból Roc Padró, az UAB professzora és a Generalitat de Catalunya fenntartható fejlődéssel foglalkozó szakembere rámutat arra, hogy egy olyan ökológia felé kell elmozdulni, amely nem természetvédelmi, hanem szociális jellegű; reprodukív megközelítést alkalmaz. Ennek érdekében Padró szerint el kell szakadni a végtelen növekedés, a korlátlan emberi szükségletek és a techno-optimizmus (zöld gazdaság) pszichológiai béklyókról, hogy az ökoszociális átmenet felé mozduljunk el. Amit Kate Raworth így határoz meg: "a társadalmi-gazdasági, kulturális és politikai rendszerünk mélyreható és szerves változásainak

hosszú (nem lineáris) folyamata. Amint ez a paradigmaváltási folyamat végbement, olyan fejlődést idézhetünk elő, amely a bolygónk megszabta határokon belül marad, és amely fenntartja az emberiség létét, vagyis biztonságos és igazságos életteret biztosít az emberiség számára", ahol elkezdünk regeneratív szemléletet kialakítani, nem az emberiségről, hanem a bioszféráról gondolkodunk, felelősséget vállalunk saját fejlődésünkért, és jobban megértjük szerepünket és közös felelősségünket a földi élet jövőjéért.

Ezért fontos megérteni, hogy ha a gondoskodás a gazdaság középpontjába kerül, akkor a bioszféra a gondoskodás középpontjába kerül, mert a bolygó az a reprodukív ökoszisztéma, amely megteremti létünk feltételeit. Minden faj, amellyel együtt élünk, nagyrészt láthatatlanná vált annak ellenére, hogy biztosítja az oxigént, a vizet, az élelmet és abszolút mindent, amire szükségünk van a földi élethez. Munkaerejük felbecsülhetetlen értékű, és ha figyelembe vesszük őket, és közösen új jövőt teremtünk, és ez az, amit regenerációnak nevezünk.

4.2.2. A klímaváltozástól a klímavészhelyzetig

A Klímaváltozási Kormányközi Testület 2021. évi hatodik értékelő jelentésének összefoglalója megállapítja, hogy már most benne vagyunk a klímaváltozásban, és ez a folyamat visszafordíthatatlan - hozzáfűzve, hogy most vagy az átalakulás vagy az összeomlás a tét. Ez egy olyan helyzet, amelyben csak tizenkét évnyi mozgásterünk van a cselekvésre. Ezt és az ehhez hasonló jelentéseket az Éghajlatváltozási Kormányközi Testület készítette, és a Meteorológiai Világszervezet (WMO), valamint az ENSZ Környezetvédelmi Programja (UNEP) támogatásával 195 ország tudósai dolgozták ki. Rámutattak, hogy a közelmúltban éghajlatváltozásról klímavészhelyzetre változott a narratíva. Ez a dokumentum összefoglalja az éghajlattudomány jelentős előrelépéseit, pontosabban az éghajlati dinamikára és az éghajlat jelenlegi állapotára vonatkozó ismereteket, az emberi hatás megítélését, valamint a várható következményeket.

Ez a jelentés képezi az alapját a többi IPCC-csoport munkájának, melyek 2022 februárjában mutatták be a hatodik éghajlat-értékelési jelentést. Olyan jelentések ezek, amelyek minden alkalommal egyre kategorikusabban figyelmeztetnek a klímaváltozás szörnyű következményeire. A legutóbbi jelentés arra figyelmeztet, hogy "a társadalom most meghozott döntései fogják meghatározni, hogy fajunk virágozni fog-e vagy egyáltalán túléli-e a 21. század kibontakozását", a Maslow-féle négy hiányszint és a motiváció ötödik szintje közötti különbséget. El kell döntenünk, hogy individuumok akarunk-e lenni egy emberi társadalomban, vagy emberi közösségek a bioszférán belül.

Az IPCC összefoglalója nagy aggodalommal hívja fel a figyelmet arra, hogy hogyan aktiválódnak a bolygónk degradációjának folyamatai, amelyek felgyorsítják a klímaváltozást, és arra készítetnek bennünket, hogy túllépünk azokon a pontokon, ahonnan már nincs visszaút. A jelentés öt forgatókönyvet vázol fel, amelyek célja, hogy bemutassák a hőmérséklet-emelkedés és a széndioxid-kibocsátás lehetséges alakulásának útjait. A legtöbb kibocsátást feltételező

forogatókönyvtől kezdve, amelyben az emberek alig változtatnak jelenlegi viselkedésükön, a legdrasztikusabb alternatíváig, amelyben az emberek sürgősen cselekszenek, a hőmérséklet így is-úgy is valószínűleg 1,5 °C-kal fog emelkedni a következő két évtizedben. Ez egy egyszerű tény eredménye: a ma tapasztalható felmelegedés az évtizedekkel ezelőtti kibocsátások eredménye, két évtized múlva viszont a mai kibocsátások következményeitől fogunk szenvedni. Innentől kezdve tehát a lehetséges forgatókönyvek jelentősen eltérnek egymástól.

Ha az emberek sürgősen cselekszenek, a hőmérséklet elér egy csúcspontot, majd csökkeni fog, ami segít stabilizálni a bolygót és a földi életet. Ha hagyjuk, hogy a kibocsátások ellenőrizetlenül folytatódjanak, a hőmérséklet az évszázad végére valószínűleg több mint 4,4 °C-kal emelkedik; ez a szint a bolygó jelentős részét lakhatatlanná változtatná. Ko Barrett, az IPCC alelnöke és az amerikai Nemzeti Óceán- és Légkörkutató Hivatal (NOAA) kutatási igazgatóhelyettese szerint "a legsúlyosabb hatások közül sok még mindig elkerülhető". Hozzáteve, hogy "de ehhez valóban példátlan átalakulásra van szükség, (...) az üvegházhatású gázok kibocsátásának gyors és azonnali csökkentésére". Ezzel kapcsolatban meg kell jegyezni, bár nyilvánvalónak tűnik, és minden jelentés és tárgyalás központi eleme, hogy ezek a kibocsátások szorosan kapcsolódnak a fosszilis tüzelőanyagok fogyasztásához, melyek az állami gazdaságok és a globális gazdasági rendszer termelésének és elosztásának nagy részét fenntartják.

10. ábra: Globális hőmérséklet-felmelegedés (Dolors Quiles, 2022)

Éppen ezért állítja, illetve követeli a jelentés, hogy ahhoz, hogy ne lépjük túl az átlagos 1,5°-os növekedést, a következő tizenkét évben (a testület 2008-as jelentésének közzétételétől számítva) nullára kell csökkenteni a kibocsátást.

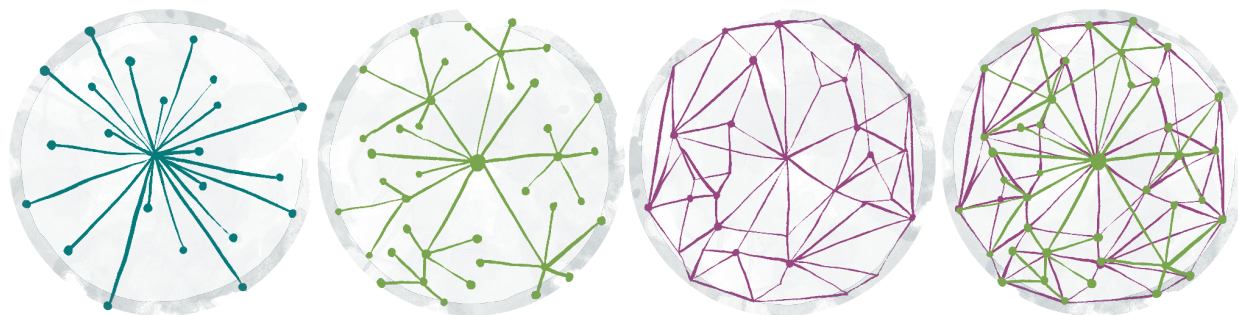
4.2.3. Átlépés a emberi faj serdülőkorából a felnőttkorba

Egy ilyen markáns paradigmaváltá a széttöredezett és individualizált perspektívából a közösségi és terület alapú perspektívába megy át. Ez egy olyan perspektívát jelent, amely a közösségeken belüli párbeszédéből fakad, és amely figyelembe veszi a földhöz fűződő kapcsolatot, ahol minden gazdasági tevékenység a terület támogatására szolgál, és a gondoskodás köré szerveződik.

A *Vállalati Társadalmi Felelősségvállalás* (CSR) csak egy óvatos megközelítése a felelős gazdaságnak. Elmozdulunk egy olyan gazdasági modelltől, amely a lakosság egy kis százalékánál halmozza fel a profitot, amely anélkül vonja ki az erőforrásokat a természetből, hogy felelősséget vállalna bármilyen externáliáért vagy az ökoszisztéma-szolgáltatásokra gyakorolt hatásért, és amely kizsákmányolja a munkásosztályt, ahogyan azt az előző fejezetben kifejtettük. A CSR-nál az irányítás a vezetőség kezében marad. Ezért a gazdaság által meghatározott területi stratégia (annak ellenére, hogy a termelési folyamat externáliáinak egy - általában minimális - százalékát átvállalja), néhány ember kezében marad, akik nem mentek keresztül semmilyen demokratizálódási folyamaton.

Egyre több olyan modell létezik, amely a gazdaság felelősségére alapoz, mint például a B Corporation tanúsítással rendelkező vállalatok, a Teal szervezetek és mások. Ezek mindegyike az irányítás demokratizálását és az externáliákért való elszámoltathatóságot támogatja, és sokan javasolnak átalakulási folyamatokat a hagyományos vállalatokról a felelős vállalatok irányába. Az átmenet általában egy felülről lefelé irányuló folyamatot foglal magában, bár vannak olyan, e modellekből kiinduló szervezetek is, amelyek alulról felfelé irányuló megközelítést követnek.

Vannak közösségi formátumokra összpontosító javaslatok is, mint például a szociális és szolidáris gazdaság (Social and Solidarity Economy, SSE), amely ökoszisztémákba szerveződik, nagyon organikus és decentralizált módon, kialakuló, *micélium jellegű* struktúrákban, a vezetési formák nagy változatosságával. Egy olyan gazdaság, amely túllép a köz- és a magánszféra kettősségén, hogy a közösségi gazdaság modelljét hozza létre. A SEE javaslatok alulról felfelé építkező megközelítést követnek, vagy legalábbis belső irányításuk demokratizálására törekcsenek.

11. ábra: Decentralizáció és elosztás (Dolors Quiles, 2022)

Az őslakosok világszemléleteiben megfigyelhetjük, hogy a gazdaság demokratizálása hogyan foglalja magában a természeti ökoszisztéma akaratát, és hogyan van alávetve annak; egy olyan kulturális technológiát, amelyet, mint társadalom, a különböző gyarmatosítások és a strukturális erőszak miatt elvesztettünk. Ezeket a mintákat kell visszaszerezni, ha változtatni akarunk a sorsunkon.

4.3. A fenntarthatóságtól a gazdasági regenerációig

4.3.1. A gazdasági átalakuláshoz demokratikus növekedésre van szükség

A belső demokrácia az egyik olyan elem, amely a transzformatív gazdaság részét képező gazdasági tevékenységeket jellemzi és meghatározza. Ugyanolyan fontos, hogy a tagok részt vehessenek a tevékenységben és átvehessék az irányítást, mint a szervezet tulajdonlásának megosztása. Egyik a másik nélkül aláássa a tagok összetartozás érzését és gyengíti az átalakulás lehetőségét.

A belső demokrácia megvalósításához egy sor jól bevált, és a közösség által jóváhagyott struktúrára és mechanizmusra van szükség, amelyek lehetővé teszik a maximális részvételt. Ha ezek a struktúrák nem léteznek, a szociális és szolidáris gazdaságon belül meghatározott, a tagok részvételét a lehető legnagyobb mértékben elősegítő jogi struktúra lassan, de elkerülhetetlenül átmehet egy olyan egyszerűbb struktúrába, mint pl. a hagyományos üzleti modell. (Közösségi Katalizátorok a Regeneratív Fejlődésért Elméleti Útmutató, 4. Fejezet: Evolúciós minták).

Egy szervezeti tag csak akkor mutatja a legmagasabb szintű elköteleződését a projekt iránt, ha bevonják, és a véleménye jelentőséggel bír a feladatkörét érintő döntéshozatalban. Ezért a hatalmat egy kezdeményezésen belül méltányos módon kell elosztani, azaz a szubszidiaritás

elvét alkalmazva, a döntéshozatalt az adott kérdés kihatásai alapján kell elosztani, az egyén, a csoport, a szervezet vagy a közösség bevonásával, minden érintett hangját becsatornázza a folyamatba. (Közösségi Katalizátorok a Regeneratív Fejlődésért Elméleti Útmutató, 2.3. Fejezet: A végén kiderül, hogy az emberek nem voltak lusták.)

12. ábra: X-Y-Z elmélet: A legelterjedtebb "az emberek lusták és érdektelenek" világkép.

A hagyományos, irányításon alapuló hierarchikus rendszerekre jellemző.

(Dolors Quiles, 2022)

Különböző szervezeti struktúrák léteznek, mind az üzleti életben, mind a közösségek esetében. Ha a regeneratív spirál mentén haladunk az egyszerűtől az összetett felé (Közösségi Katalizátorok a Regeneratív Fejlődésért Elméleti Útmutató, 4. Fejezet: Evolúciós minták) akkor észrevehetjük, hogy a struktúrák lehetnek szélsőségesen vertikálisak, mint egy diktatúra; reprezentatívabbak, mint a demokráciák piramisai; horizontálisak, mint a népgyűlések; decentralizáltak, mint a lapos szervezeti struktúrák; vagy megosztottak, mint a szociális és szolidáris gazdaság ökoszisztémái.

E struktúrák mindegyike másképp viselkedik: minél összetettebb a struktúra, annál összetettebb a viselkedése, és ezért alkalmasabb arra, hogy inkluzív és reziliens demokratikus mintákat hozzon létre. Ugyanakkor az összetett struktúrák képesek úgy viselkedni, mint az egyszerű struktúrák, amikor az tűnik megfelelőnek, ami fordított esetben nem történik meg. Például egy

megosztott struktúra vész helyzetben, amikor világos és határozott vezetésre van szükség, úgy viselkedhet, mint egy vertikális struktúra. És horizontálisan is viselkedhet, amikor a szervezet vagy a közösség számára fontos kérdéseket kell megvitatni. Ezért ahhoz, hogy a gazdaságot transzformatív gazdasággá fejlesszük, belülről kell átalakítanunk.

4.3.2. A méret a lényeg

A szociális és szolidáris gazdaság számos kezdeményezése kis léptékű, mivel növekedési mintájuk ökoszisztéma-jellegű, ami elősegíti és megkönnyíti a belső demokráciát, és növeli annak rugalmas ellenálló képességét. Amikor azonban jelentős méretbeli növekedés történik, a részvételi folyamatok sérülhetnek, kivéve, ha Federic Laloux javaslata szerint belső megosztott irányítási struktúrákat alkalmaznak, amelyek az ökoszisztéma struktúráit utánozzák, ahogy egyes multinacionális vállalatok vagy nagyvállalatok, mint például a Buurtzorg, a We-Q vagy a Sun Hydraulics. Ezek nem érik el az szociális és szolidáris gazdaság ökoszisztémáinak demokratikus szintjét, de meglepően magas szinten állnak az ilyen nagyságrendű vállalatokhoz képest.

A fő különbség egy nagy, decentralizált és megosztott szervezet és egy decentralizált és megosztott szervezetekből álló ökoszisztéma között a membránokban rejlik. Egy nagy szervezetben a legkevésbé átteresztő eresztőbb membrán a rendszer és a világ között van, és ha ugyanezen szervezet egyes részei között belül nagy átteresztőképességű membránok vannak, az növeli a termelési folyamatok agilitását és hatékonyságát. Ehelyett a szervezetek ökoszisztémájában a külső – azaz ökoszisztéma és a társadalom közötti – membrán nagy mértékben átjárhatatlan, és a belső, a szervezeteket közötti membránok jobban meghatározottak. Ennek a rendszernek az az előnye, hogy alkalmazkodóképes, mivel a szuverenitás nagymértékben megoszlik, és ugyanúgy a formabontó javaslatok generálásának képessége is. Ugyanakkor az átjárható külső membránnak köszönhetően nyitottabb a kapcsolata a közösséggel, ami megteremti a közösségi gazdaság szemszögéből történő munkavégzés lehetőségét.

Lehet, hogy nem olyan hatékony, mint a nagy szervezetek, de egyértelműen alkalmazkodóbb, reziliensebb, komplexebb és mélyebb gyökereket eresztő, és ezek azok a tulajdonságok, amelyekre szükségünk van ahhoz, hogy képesek legyünk kezelni a rendszerszintű válságot.

Az ilyen típusú, jelenleg kialakulófélben lévő összetettebb közösségi és szervezeti minták nem újak, minden őslakos közösségben megtalálhatóak, olyan felbukkanó, valóban a területhez igazodó mintákat tanulhatunk belőlük, amelyek minden externáliát átvállalnak és pozitív hatást fejtenek ki. A különbség az, hogy ma ezeket a mintákat olyan digitalizált micéliumhálózatokra kell extrapolálnunk, amelyek az egész bolygót összekapcsolják, olyan struktúrákban, amelyek vagy alig kapcsolódnak egymáshoz és hiányzik a kommunikáció, mint például a kis elszigetelt közösségekben, vagy pedig túlságosan szorosan kapcsolódnak, ezáltal megmerevednek, mint

például a városok esetében. Egy vidéki területi struktúra például egyre komplexebbé válhat, növelve a rezilienciát.

13. ábra: Vidéki reziliens város (Dolors Quiles, 2022)

4.3.3. A hatalmat nem átadják, hanem megosztják

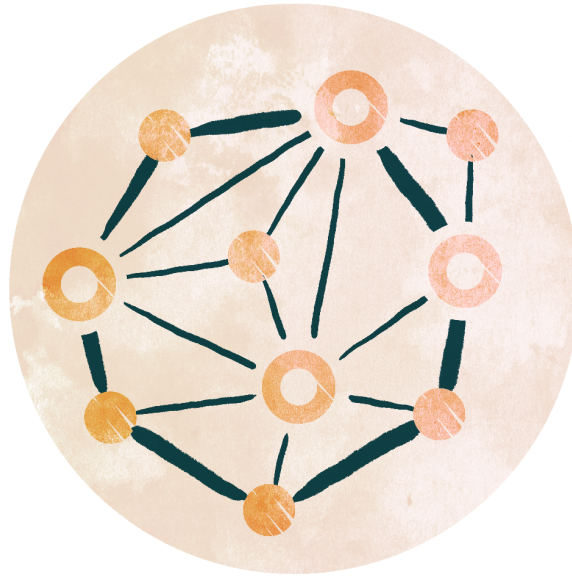
A hatalom paradox dolog: minél többet halmozunk fel, annál kevesebb van belőle, és fordítva: ha elosztjuk és megosztjuk, annál bőségesebb áll rendelkezésre, akár vezetői szervezetekről is beszélhetünk. A szociális és szolidáris gazdaságban szükség van a hatalom ellenőrzésére és elosztására, bár ez különböző minták segítségével is megvalósítható. Néhány ilyen minta lehet a szerepek rotációja, a kollektív értékelési rendszerek létrehozása, indikátorok generálása vagy külső értékelők alkalmazása. A hatalom kezelésére pedig többek között használhatunk koordinációs tereket, az operatív döntésekben konszenzuson alapuló döntéshozatalt, éves

elvonulásokat. Ha kevesen hoznak döntéseket, a szervezet hatalma nagyon korlátozott, de ha a hatalom megoszlik, és mindenki részt vesz a döntéshozatali folyamatban, a hatalom megsokszorozódik. Ehhez azonban el kell tudni fogadni a nézeteltéréseket, hiszen ha a döntéshozatal csak plenáris kollektív terekben történik, a folyamat lehet, hogy horizontális, de nem megosztott és nem decentralizált, és a bizalom hiánya korlátozza a hatalommal való bánásmódot.

A részvétel fokozásának első lépése, hogy megszabaduljunk attól a felfogástól, hogy egyes tagok gondolkodnak és döntenek, mások pedig csak cselekszenek. Ez a vertikális koncepció kontraproduktív, mivel szakmai és érzelmi különbségeket teremt az emberek között, és szerepüktől függően különbözőképpen motiválja és demotiválja őket. A kapacitás, vagyis az, hogy a kezdeményezés milyen könnyen teszi lehetővé az emberek számára, hogy mindkét szerepben kipróbálják magukat, növeli az összetartozás érzését, és bevonja őket a döntéshozatali folyamatba.

A csoport jelentős részének részvétele és bevonása a döntéshozatalba és a stratégiák kidolgozásába a szervezetben rejlő összes emberi potenciál kiváló kihasználását jelenti, és ösztönzi az együttműködő magatartást. Ez növeli a résztvevők hatékonyságát és jólétét, valamint a döntések sokszínűségét és egyediségét. A részvételi és döntéshozatali folyamatnak valódi hatást kell gyakorolnia a projekt menetére, a szervezetre vagy a közösségre való hatás által. Innen ered a kiemelkedően együttműködő, részvételi mivolta, amelyet számos kereskedelmi vállalat beépít a struktúrájába, mivel számszerűsíthető javulást eredményez a jólétben és a termelékenységben.

A munkahelyi vagy közösségi struktúrákban való részvétel lehetővé teszi a tagok számára, hogy fejlesszék a társadalmi részvételhez szükséges készségeket és az önbizalmat. A szociális és szolidáris gazdaság keretén belüli kezdeményezések olyan fórumok, ahol az emberek megtanulhatnak részt venni a döntéshozatali folyamatokban. Ez pedig segíti a politikai szerepvállalás azon szokásainak a kialakítását, melyek egy olyan demokratikus uniót hoznak létre, ahol egyenlő és elkötelezett emberek támogatják a stabil demokratikus rendet. Így a szervezetekben való demokratikus részvétel garantálja a sikeresebb üzleti döntéshozatali folyamatokat és az erősebb közösségeket.

14. ábra: Decentralizált hatalom (Dolors Quiles, 2022)

A szervezeteknek fokozniuk és erősíteniük kell a tagok részvételét. Ennek érdekében számos intézkedést lehet tenni, mint például: információk összegyűjtése és rendszerezése a különböző mintákról és a legjobb ötletekről; negatív vagy káros tendenciák azonosítása, és ezek javítására szolgáló eszközök vagy technikák létrehozása; olyan információk összeállítása és hozzáférhetővé tétele, amelyek bemutatják, hogy a különböző minták hogyan generálnak változtatási javaslatokat számos mutatóval kapcsolatban, beleértve például a pénzügyi sikert, a munkavállalói elkötelezettséget, a társadalmi kapcsolatokat és egyebeket; a belső demokrácia jelenlegi mintáinak vizsgálata és értékelése; innovatív minták példáinak összegyűjtése; alternatív megközelítések alkalmazásának előmozdítása; és az információk rendszerezése.

Ennek eredményeképpen a szervezet szervezeti ábrája a demokratikus akarat tükörképévé és a részvételi terek kifejeződéseként fog működni. Attól a pillanattól kezdve, hogy a csoportok vagy közösségek elsőbbséget kapnak az egyénnel szemben, minőségi elmozdulás történik a szervezetben. A csoportmunka, az információszerzés és a döntéshozatal tereivel elősegíti az elégedettséget és a jólétet, miközben fokozza a tanulási kedvet és az elkötelezettséget, és jobb minőségű termékeket és szolgáltatásokat biztosít.

Ezért a szervezeti ábra horizontális jellegű lesz, szemben a kereskedelmi vállalkozásokra vagy más egyszerű szervezeti formákra jellemző vertikálisással. Amint említettük, a horizontális önszerveződéshez vezet, ami viszont a részvétel növekedéséhez, valamint a hatalom decentralizálásához és megosztásához vezet. Mivel a horizontális struktúra decentralizál és eloszt, fokozza a benne részt vevő emberek autonómiáját, és értékeli sokféleségüket, legyen az

kulturális, tanulási (diszlexia, figyelemzavar, Asperger...), nemi, ideológiai, hitbeli vagy bármilyen más jellegű másság.

4.3.4. A vezetés mindannyiunkat érint

A szociális és szolidáris gazdasági kezdeményezésekben, különösen a demokratikusan irányítottakban, van ugyan vezetés, de a kereskedelmi vállalatokkal vagy más egyszerűbb formákkal ellentétben ezek a vezetési struktúrák részvételiak vagy nyitottak. A részvételi vezetés sajátossága, hogy egy kétirányú utca, amelyben a vezetőt először a körülötte lévő emberek inspirálják, hogy aztán ő majd pozitívan tudja befolyásolni a csoportot. Bár a vezetésnek ezen formája is nyitott, a vezetés hagyományosan kifejezetten patriarchális és tekintélyelvű volt, és többek között olyan viselkedési gyakorlatokat alkalmazott, mint a manipuláció és a kényszerítés. Később egy sokkal empatikusabb vezetéssé fejlődött, és olyan gyakorlatokat foglalt magában, mint a coaching, a delegálás és hasonlók. A kibontakozó struktúrákban pedig a vezetés szinte bármilyen formát ölthet, a kialakuló vezetéstől kezdve a megváltozott tudatállapotokban való vezetésig vagy a csendes vezetésig.

15. ábra: Ludak (Dolors Quiles, 2022)

Fontos megemlíteni, hogy ezekben a demokratikus struktúrákban a vezetésnek nem kell abszolútnak lennie, vagyis minden területen különböző vezetőknek kell lenniük különböző vezetési stílusokkal, amelyek egymást kiegészítő munkamódszerek és látásmódok mozaikját hozzák létre.

A részvételi vezető szerepe az, hogy mintát nyújtson és példát mutasson, hogy őszinte, következetes és elkötelezett legyen; hogy megvilágítsa a követendő irányt, taktikát és stratégiát javasoljon, és ösztönözze új hozzájárulások megtörténtét; hogy fejlessze a készségeket, teret teremtsen a képzéshez és a csoportmunkához, és segítsen másoknak a célok elérésében.

4.3.5. Közösségi technológiák

A szervezet vagy közösség stratégiai és átfogó kérdéseinek megvitatására a legmegfelelőbb és legdemokratikusabb színtér a gyűlés vagy bármely más közösségi összejövetel. Itt a tagok a különböző részvételi módokon keresztül (pl. az "egy személy - egy szavazat" elvet követve, vagy dinamikusabb és deliberatívabb módszerekkel) hallathatják a hangjukat, és demokratikus tereket használhatnak. A találkozások ezen tereit megfelelően kell kialakítani és szabályozni, hogy minden egyes hang érvényesülni tudjon.

A gyűléseknek egyszerre három célt kell szolgálniuk: a hatékonyságot, a demokratikus részvételt, valamint a szívélyes és együttműködésen alapuló személyes kapcsolatokat. Ebben az értelemben szükség van az együtt töltött idő racionális beosztására: legyen egy nyitó kör, a vizsgálódás köre, döntéshozatali kör, valamint záró és ünneplő kör.

A vizsgálódási folyamatok különösen hasznosak a szervezetek és a közösségek számára, mivel ezek teszik lehetővé, hogy megosszák a tudásukat és kölcsönösen gazdagodjanak általuk. Ezeket az alkalmakat hatékonyan kell facilitálni, olyan eszközökkel, mint a brainstorming, a körök (amikor sorban mindenki szót kap a körben, pl. "hogyan vagy kör"), a fórumok, open space vagy kics csoportos munka.

A kérdező folyamatok megfelelő irányításához szükség van valakire, aki facilitálja a folyamatot, segíti a beszélgetések áramlását, ösztönzi a párbeszédet és az összes résztvevő bevonását. Emellett kezelnie kell a feszültségeket, össze kell foglalnia a különböző álláspontokat, és ösztönöznie kell a csoport konstruktív és pozitív hozzáállását. A facilitátor soha nem játszik vezető szerepet, és nem avatkozik bele túlzottan a vitába, hanem egyszerre van kívül és belül, belülről szemléli a csoport érzelmeit, de ugyanakkor a kívül zajló események szemszögéből is. A facilitátor szerepe azt is megköveteli, hogy rugalmasan tartsa fenn a rendet, és semleges legyen a vitákban. Ezért világos szabályokat kell felállítani a vitákra vonatkozóan, és az érzelmeik, indulatok kezelésére kell összpontosítani az összejövetel során.

A facilitátor szerepe fontos, hogy a csoportok kapcsolatait mozgásba hozza, és hogy megegyezések szülessenek. Ahhoz, hogy a facilitátor megértse a belső dinamikát, kapcsolódnia kell a három, Arnold Mindell által leírt valósághoz (Process mind, 2010), amelyek lényegi szerepet játszanak a csoporton belül.

Az első a konszenzusos valóság, amely megfelel a mérhető és számszerűsíthető valóságnak, és a mindennapi, objektív és közös tapasztalatainkhoz kapcsolódik. Ezek a valóság azon aspektusai, amelyekkel kapcsolatban mindannyian konszenzusra tudunk jutni, és magukba foglalják mindazt, amit általában valóságosnak tekintünk, és amelyben minden polaritás megnyilvánul. Ez a faji, nemzetiségi, nemi, identitások, hitbeli meggyőződések, társadalmi és vagyoni helyzetek, szexuális orientációk, politikai nézetek stb. sokféleségének tere.

Másodszor, ott van az álmok valósága, az olyan tapasztalatok, amelyekre nem fordítunk túl nagy figyelmet, amelyek a hiedelmeink és értékeink. Itt találjuk külső és belső előítéleteinket és ítélezésünket, belső párbeszédeinket, valamint az információk befogadásában és küldésében rejlő ambivalenciát is. Ugyancsak itt rejlenek álmaink és terveink, félelmeink és aggodalmaink, valamint érzelmeink és érzéseink.

Végül a lényeg, az esszencia valósága, ahonnan ítélezés nélkül figyelhetjük meg a valóságunkat és önmagunkat, és érthetjük meg, hogy mi is történik. Innen válaszolni tudunk a történések "miértjére"; kapcsolódhatunk sebeink és érzelmeink forrásával; váratlan és kreatív megoldásokra tehetük szert ebből a perspektívából. Ez a leginkább transzperszonális, spirituális és transzcendentális valóság.

Ezeknek a valóságoknak a tudatosítása, felismerése és elmélyítése szükséges ahhoz, hogy a csoport jó belső működéssel rendelkezzen; de még inkább szükséges, hogy egy facilitátor tisztában legyen ezzel, hogy a csoportot irányítani tudja az ülések és gyűlések során.

Ha közelebbről megvizsgáljuk a szerepeket, azt találjuk, hogy a csoportokat és a kezdeményezéseket emberek alkotják, akik különböző elképzelésekkel, érzelmekkel és tapasztalatokkal rendelkeznek, és akik egyesítik erőfeszítéseiket egy közös vízió alapuló és közös küldetéssel bíró projekt megvalósítása érdekében. Éppen ezért nem ritka, sőt, szükséges is, hogy olyan nézetkülönbségek jelenjenek meg, amelyek konfliktusba torkollhatnak. Bár a konfliktust általában nem nézik jó szemmel, mégis egy olyan tényező lehet, amely elősegíti a csoport növekedését és fejlődését, de csak akkor, ha biztosítjuk a szükséges időt és a megfelelő eszközöket.

A konfliktusoknak különböző típusai vannak. Egyrészt lehet két fél vagy két nézőpont közötti összeütközés vagy feszültség, vagy valóban eltérő érdekekkel rendelkező felek közötti konfliktus. Ez fakadhat abból, hogy a másságot, a másik fél véleményét, felfogását vagy tapasztalatait fenyegetésként éljük meg. Vagy a kényelmetlenség, a baj vagy a stressz megélt pillanataiból is fakadhat, illetve abból, hogy egy lehetséges forgatókönyvre veszélyként vagy

lehetőségként tekintünk. Ha meg tudjuk változtatni a perspektívánkat, elkezdhetjük kreatív módon kezelni a konfliktusokat.

16. ábra: A konfliktus különböző megközelítései (Dolors Quiles, 2022)

A szervezeteknek rendelkezniük kell a konfliktuskezeléshez szükséges eszközökkel, és el kell érniük Mindell konfliktusmegoldási elméletének mind a négy fázisát. Az első fázisban a konfliktust még nem érzékeljük, és látszólag nincs szükség arra, hogy foglalkozzunk vele; ebben a szakaszban azonban érdekes megvizsgálni, hogy ez miként befolyásolja véleményünk és álláspontunk kialakításának módját. A második fázisban a problémát már észleljük, de polarizáltak, és kellemetlen érzés társul hozzá; ebben a szakaszban érdekes megnézni és felismerni, hogy ezek a konfliktusok hogyan befolyásolják az emberek viselkedését. A harmadik fázishoz akkor érkezünk el, amikor szembe találjuk magunkat a csoport irányításának kihívásával, amikor a felek megpróbálják megérteni egymást, és elkezdik értékelni a másik oldalról érkező álláspontokat. A negyedik fázis transzverzális, ami lehetővé teszi a másik három fázis mélyebb kifejeződését. E fázisok végigjárása nem garantálja, hogy az egyensúlyt helyreállító módon történik a konfliktuskezelés, mivel néha a *megbékélés* a szervezet szétválásával vagy "osztódásával" érhető csak el, a károk és sérülések kontroll alatt tartásával.

4.3.6. A formák sokfélesége a szociális és szolidáris gazdaság szépsége

Egy szociális és szolidaritási kezdeményezés különböző formákat ölthet. Az előző fejezetekben tárgyaltuk azokat a szervezeti és belső jellemzőket, amelyeket egy szervezetnek figyelembe kell vennie. Ezáltal széles skálán mozognak a kezdeményezések lehetséges megnyilvánulási formái, kezdve az informálisabb formáktól, mint például az időbankok és a feketegazdaság,

underground gazdaság, a gazdasági tevékenységre kevésbé törekvő jogi formákig, mint például az egyesületek, egészen a legformálisabb változatokig, mint például a szövetkezetek.

Nem szükséges, hogy ezek a kezdeményezések jogi formával rendelkezzenek, de nem is jelenti azt, hogy társadalmi hatásuk jelentéktelenebb lenne pusztán amiatt, hogy nem rendelkeznek jogi formával. Olyan formát célszerű választani, amely az adott időben és helyen a legjobban megfelel a támasztott igényeknek. Ettől függetlenül a szociális és szolidáris gazdasági kezdeményezések olyan emberek csoportjaiként írhatók le, akik önkéntesen szerveződnek, hogy közös gazdasági, társadalmi és kulturális szükségleteiket és törekvéseiket kielégítsék. Ezért az általuk elfogadott jogi formának lehetővé kell tennie ezt.

A jogi forma nem egy olyan tényező, amely egyértelműen meghatározza, hogy egy kezdeményezés a szociális gazdasághoz tartozik-e, de az fontos, hogy elősegíti vagy akadályozza-e azt a dinamikát, amely lehetővé teszi a belső irányítás demokratizálását. A demokratikus gyakorlatok országonként különböző jogi formákat ölthetnek, valamint új jogi formák is megjelennek, amelyek bővítik a lehetőségek tárházát.

A szövetkezet az egyik meghatározó jogi forma, amely a szociális és szolidáris gazdaság kereteihez a legjobban illeszkedik. Az első szövetkezetek a 19. század második felében születtek, és gyorsan elterjedtek az egész világon, 1895-ben pedig megalakult a *Nemzetközi Szövetkezeti Szövetség* (International Cooperative Alliance, ICA). Ezen a találkozón dolgozták ki azt a 7 alapelvet, amelyek az ICA-hoz tartozó szövetkezeteket szabályozzák. A szövetkezeti alapelvek a következők:

1. alapelv:

Önkéntes és nyílt részvétel

A szövetkezetek önkéntes szervezetek, amelyek nyitottak minden olyan személy előtt, aki igénybe tudja venni a szolgáltatásaikat, és hajlandó vállalni a tagsággal járó felelősséget, nemi, társadalmi, faji, politikai vagy vallási megkülönböztetés nélkül.

2. alapelv:

Demokratikus irányítás

A szövetkezetek demokratikus szervezetek, amelyeket a tagjaik irányítanak, akik aktívan részt vesznek a szövetkezeti irányelvek kialakításában és a döntéshozatalban. A választott képviselőként működő férfiak és nők a tagságnak tartoznak elszámolással.

3. alapelv:

A tagok gazdasági részvétele

A tagok méltányosan járulnak hozzá a szövetkezetek tőkéjéhez. E tőke egy része a szövetkezet közös tulajdona. Ugyanakkor a tagok a befizetett tőkéhez viszonyítva korlátozott kompenzációban részesülnek, és a többletet pedig tartalék képzésével a szövetkezet fejlesztésére fordítják, amelyek egy része oszthatatlan, és a szövetkezettel folytatott ügyleteik arányában a tagok javára, valamint egyéb jóváhagyott tevékenységek támogatására szolgál.

4. alapelv:
Autonómia és
függetlenség

A szövetkezetek autonóm, önsegítő szervezetek, amelyeket a tagjaik irányítanak. Ha más szervezetekkel - beleértve a kormányokat is - megállapodásokat kötnek, vagy külső forrásokból tőkét vonnak be, akkor ezt olyan feltételek mellett teszik, amelyek biztosítják a tagok demokratikus ellenőrzését és fenntartják szövetkezeti autonómiájukat.

5. alapelv:
Oktatás, képzés és
tájékoztatás

A szövetkezetek oktatási és képzési lehetőséget biztosítanak tagjaik, választott képviselőik, vezetőik és alkalmazottaik számára, hogy hatékonyan hozzájárulhassanak szövetkezetük fejlesztéséhez. Tájékoztatják a közvéleményt, különösen a fiatalokat és a véleményformálókat az együttműködés természetéről és előnyeiről.

6. alapelv:
Együttműködés a
szövetkezetek között

A szövetkezetek a lehető leghatékonyabban szolgálják társadalmi szerkezetüket, és a helyi, nemzeti, regionális és nemzetközi struktúrákon keresztül együttműködve erősítik a szövetkezeti mozgalmat.

7. alapelv:
A közösség iránti
elkötelezettség

A szövetkezetek közösségeik fenntartható fejlődéséért dolgoznak a "társas szövetük" által jóváhagyott policy-ken keresztül.

A Nemzetközi Szövetkezeti Szövetség szerint a Földön élő emberek több mint 12%-a szövetkezik, több mint 3 millió szövetkezet létezik, és ezek a foglalkoztatottak 10%-ának biztosítanak munkahelyet vagy munkalehetőséget.

Másrészről egy további, a szociális és szolidáris gazdaság ideológiájának megfelelő jogi forma az egyesület. Az egyesületek olyan embercsoportok, amelyek valamely kollektív tevékenység stabil, demokratikusan szervezett és nonprofit módon történő végzésére jöttek létre.

4.3.7. Az életért lelkesedni (és nem a profitért)

E jellemzők ismeretében tisztázni kell, hogy a nonprofit jelleg magában foglalja a profitszerzés lehetőségét, de azzal a kötelezettséggel, hogy a profitot a társadalmi cél érdekében vissza kell forgatni, anélkül, hogy azt a partnerek között bármilyen módon felosztanák vagy más személyeknek vagy nyereségorientált szervezeteknek átadnák. Az egyesületek akkor vehetnek fel alkalmazottakat és végezhetnek gazdasági tevékenységeket, ha ez a kezdeményezés társadalmi céljának elérését szolgálja.

Ezek az elvek támpontokat adnak a szociális és szolidáris gazdaság alapjaihoz. Az első dolog, ami eszünkbe juthat, a kezdeményezés tulajdonjogáról szól, illetve arról, hogy hol koncentrálódik a hatalom. A második, harmadik és negyedik alapelv nagyon egyértelmű e tekintetben, azt jelezve, hogy a tulajdonjog a szervezetet létrehozó embereké.

A szociális és szolidáris gazdasági kezdeményezések esetében, függetlenül attól, hogy honnan származik a társadalmi-gazdasági kezdeményezés elindításához vagy működtetéséhez szükséges tőke, a döntéshozatali hatalom a közvetlenül érintettek kezében van. Lényeges meghatározni, hogy mi áll a tevékenységünk központjában, és azt, hogy mitől lesz ez egy társadalmi kezdeményezés – ez a központ pedig maguk az emberek. A kezdeményezés tagjainak a tőke felett kell állniuk, tehát a tőke nem lehet tényező a hatalom vagy a tulajdonjog meghatározásában.

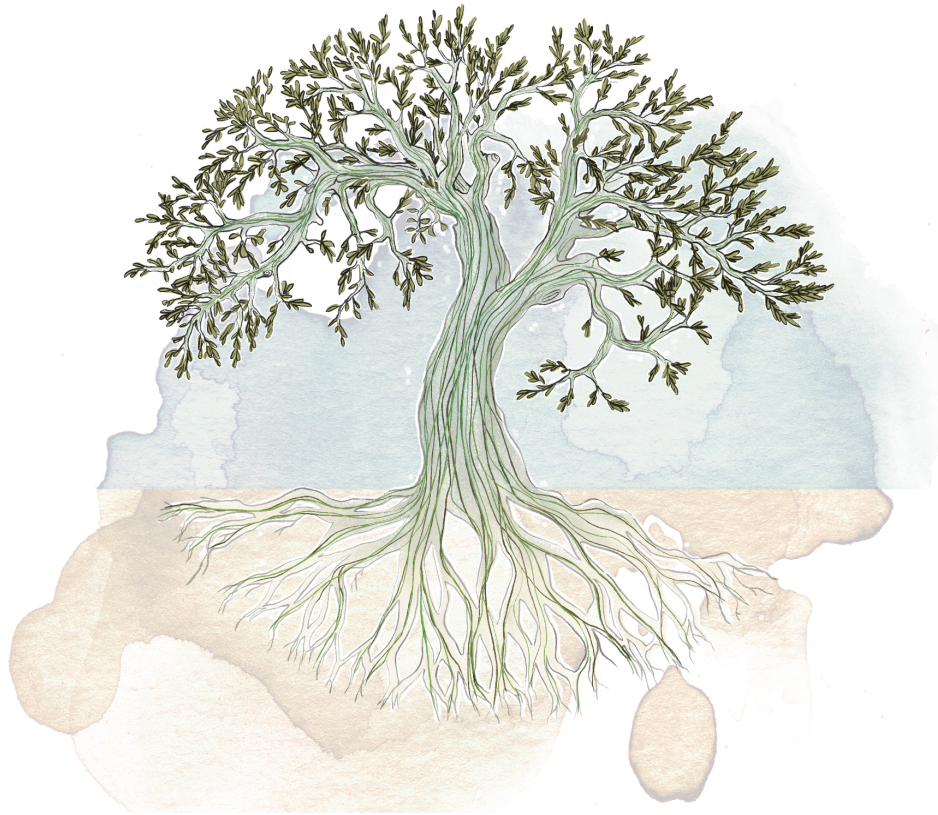
Kollektív tulajdonlásról beszélünk, ahol a döntések a tagság, nem pedig a befektetett tőke függvényében születnek. Ebből következik az a fontos tény, hogy a szociális és szolidáris gazdaság keretein belüli szervezetekben a döntéseket vezérlő fő szempont az emberek jóléte kell, hogy legyen, így a tőke, mint központi elem helyébe az emberek jóléte lép.

Az emberek középpontba helyezése azt jelenti, hogy mind a tagok, mind a munkavállalók számára tisztességes munkakörülményeket kell biztosítani. Fontos, hogy ezek a munkahelyek stabilak legyenek, hogy a munkavállalók tisztességesen meg legyenek fizetve (az ágazati megállapodásnál magasabb bérezéssel), és hogy a rájuk bízott feladatok összhangban legyenek a megállapodás szerinti munkaidővel. Persze mondanunk sem kell, hogy ez nem mindig lehetséges, mivel az a strukturális erőszak, amellyel ezek a szervezetek szembesülnek, bizonytalan és romboló körülményekhez vezet.

A bérek kérdése az egyik olyan tényező, amelyet figyelembe kell venni egy olyan szervezetben, amely a szociális és szolidáris gazdaság keretein belül kíván megvalósulni. A tagok és a munkavállalók bére közötti viszonyoknak igazságosnak és ésszerűnek kell lennie, hogy ne alakuljanak ki olyan különbségek, amelyek befolyásolhatják a szervezet harmóniáját. A legmagasabb és a legalacsonyabb bér közötti arány akkor tekinthető igazságosnak, ha az arány kevesebb, mint ötszörös.

4.3.8. Az információ az a nedv, amely a hatalom csatornáin keresztül folyik.

A transzformatív társadalmi-gazdasági tevékenységekben az átláthatóságnak a szervezet egyik központi eleme kell, hogy legyen, hiszen ez elengedhetetlen a döntéshozatalhoz és a részvételhez. Az információk hozzáférhetővé tétele és az átláthatóság bizalmat és pozitív megítélést generál a szervezeten belül, például az ügyfelek, a felhasználók vagy az alkalmazottak körében.

17. ábra: Fa (hatalom) a benne áramló nedvvel, amit információnak hívunk, az átláthatóság érdekében áttetsző (Dolors Quiles, 2022)

A Katalóniai Munkaszövetkezetek Szövetsége által készített tanulmány szerint: az átláthatóság fejleszti az irányítást és a hatékonyságot; növeli a belső és külső bizalmat; lehetővé teszi a részvételt és a párbeszédet az egyenlőség feltételeinek megfelelően; elősegíti a jó kormányzást és az elszámoltathatóságot; a rossz gyakorlatok megelőzésének egyik tényezője, valamint ösztönzi az innovációt és a folyamatos fejlesztést.

A szervezet átláthatóságának első lépése a jó belső kommunikáció. Az információkat folyamatosan és hatékonyan kell közvetíteni, hogy a szervezetben részt vevő személyek számára elérhetővé váljanak, és részt vehessenek a viták és a döntéshozatal folyamatában. Az információhiány az egyik olyan tényező, amely leginkább korlátozhatja a részvételt, aláásva a szervezet belső demokráciáját.

Az információ áramoltatást az emberek igényeihez kell igazítani, mivel a túl sok információ hatására túltelítődhetnek a tagok, és ez kontraproduktív hatású lehet. Ezért relevánsnak és használhatónak kell lennie, összhangban a kitűzött célokkal, valamint objektívnek és elfogulatlannak. Következésképpen az információk hozzáférhetőek kell hogy legyenek a szervezetben részt vevő személyek számára, és a rendelkezésükre kell állniuk, amikor szükségük

van rájuk. Ez az információ megerősíti, hatalommal ruházza fel a résztvevőket, és gyümölcsözőbbé teszi a megbeszéléseket.

Az átláthatóságnak két eleme különböztethető meg. Egyrészt az információkhoz való hozzáférés, azaz hogy a lényeges információk könnyen elérhetők legyenek a tagok számára. Másrészt pedig az elszámoltathatóságot, amely a bizalom és a hitelesség kiépítésének, valamint a demokratikus minőség javításának az egyik módja.

Kétféle típusú információnak kell elérhetőnek lennie, hogy ne csorbítsa a tagok működését. Egyrészt minden, ami a szervezeti struktúrával kapcsolatos (szervezeti ábra, vállalati információk, belső szabályzatok, projekt előzmények, döntési folyamatok, gazdasági helyzet stb.), másrészt a munkatevékenységgel kapcsolatos információk (termelési folyamat, innovációk, piaci helyzet stb.).

A katalán Újságírás és Kommunikáció a Plurális Állampolgárságért Laboratórium (LPCCP) a következő kritériumokat javasolja a tájékoztatás minőségének javítása érdekében:

- A tájékoztatásnak mindenki számára érthetőnek kell lennie.
- Az információnak könnyen hozzáférhetőnek kell lennie.
- Meg kell könnyíteni az egyetemes hozzáférhetőség elvét.
- Az információkat időben kell közzétenni.
- Az információk magyarázatához a megfelelő dokumentumokat kell kijelölni és közzétenni.
- Az információnak szabadon elérhetőnek és nyílt hozzáférésűnek kell lennie; szabványosított, szabadon licencelt formátumban kell közzétenni.
- Az információkat kontextusba kell helyezni, és el kell kerülni a dehumanizálást; az információknak ellenőrzöttnek és ellenőrizhetőnek kell lenniük.

Az átláthatóságnak belsőnek és külsőnek is kell lennie. A belső átláthatóság célja, hogy a munkavállalók és a szervezet tagjai minden szükséges információt megkapjanak az egyenlő feltételek elérése érdekében. A külső átláthatóság megmutatja a szervezet viszonyulását a környezetéhez, információt nyújt annak érdekében, hogy a társadalmi és üzleti ökoszisztéma visszajelzést kapjon a különböző kezdeményezések pozitív és gazdagító tevékenységeiről. A belsőleg végrehajtható intézkedések a következők: a foglalkoztatással kapcsolatos információk (bérek, beosztások stb.) biztosítása; minden egyes döntéshozó testülethez való hozzáférés mikéntjének az ismertetése; minőségi információk előállítása, amelyek a lehető legvilágosabbak és legérthetőbbek a szervezet tagjai számára; rendelkezzenek belső értékelési és fejlesztési kritériumokkal. Külsőleg pedig tegye közzé a szervezeti diagramot; mutassa be az alapszabályt és a belső szabályzatokat; mutassa be a termelési módszereket; tartsa naprakészen és terjessze az információkat a közösségi hálózatokon, használja a különböző információk technológiákat az információk szélesebb körű terjesztéséhez; legyen helye a visszajelzéseknek.

A tájékoztatás önmagában nem jelenti az átláthatóságot, amint azt láttuk. Az információknak minden alkalmazott/munkavállaló számára hozzáférhetőnek kell lennie, de képesnek is kell lenni megérteni azt. Ebből két fontos elem következik. Egyrészt az információkat érthető nyelven kell megfogalmazni. Az információk ilyen módon történő közlése azonban speciális nyelvi és szerkesztői készségeket kíván meg, valamint a háttér és a célcsoportok ismeretét igényli. Ehhez olyan speciális szakmai készségekre van szükség, amelyeket sok kis transzformatív kezdeményezés nem engedhet meg magának, nem képes erőforrást biztosítani hozzá. Másrészt a szervezetnek gondoskodnia kell arról, hogy minden munkatárs elegendő ismerettel rendelkezzen az információk megértéséhez. Emiatt a szervezetnek képzési lehetőséget kell biztosítania az összes alkalmazott számára, hogy foglalkozhassanak az üzleti menedzsment releváns aspektusaival, például közgazdaságtannal, üzleti és pénzügyi kérdésekkel, miközben szem előtt kell tartania, hogy minden személy más-más szakterületet fog megragadni, és csak néhányan tudnak holisztikus perspektívát kapni. Összefoglalva, fontos olyan tereket létrehozni, ahol az információ áramolhat, és minden tag megkaphatja a szükséges és kívánt információt.

4.3.9. Különbözőség + Egyenlőség = Méltányosság

18. ábra: Méltányosság (Dolors Quiles, 2022)

Egy másik elem, amelyet a transzformatív gazdasági kezdeményezéseknek garantálniuk kell, a befogadás és a paritás. Az egyenlőség az egyik legfontosabb alapelv, ezért a szervezetnek erőfeszítéseket kell tennie és időt kell fordítania arra, hogy a működtetésében részt vevő valamennyi embernek azonos lehetőségei legyenek a szakmai és személyes fejlődésre.

A legtöbb társadalmi szervezet maskulinizált munkaerővel rendelkezik, különösen a magasabb felelősséggel járó pozíciókban, ami olyan vertikális egyenlőtlenséget eredményez, amely gátolja a szakmai fejlődésre törekvő embereket, különösen a nőket. Ugyanakkor más kisebbségek is nehezen tudják kibontakoztatni teljes potenciáljukat, mivel bizonyos területekhez nem férnek hozzá, és ha mégis, akkor a feltételek nem optimálisak.

A szociális és szolidáris gazdaság, valamint más szervezetek számára az a kihívás, hogy a nők és férfiak arányát a lehető legjobban kiegyensúlyozzák, valamint hogy megkönnyítsék a kisebbségekhez és a kisebbségi ágazatokhoz való hozzáférést. Nem csupán abszolút értelemben, hanem a kezdeményezés minden területét figyelembe véve, mint például a döntéshozatal, irányító testületek, reprodukív területek stb. Ennek mindig a szervezet tagjainak akaratával összhangban kell történnie, és nem szabad a paritás érdekében erőltetni.

Számos olyan intézkedés lehetséges, amely előkészítheti a paritás és a befogadás útját. A munkakörülmények pozitívan vagy negatívan befolyásolhatják az egyenlőtlenségeket, ezért erősen javasolt a hozzáférés megkönnyítése érdekében azokat módosítani (kevesebb kényszerű részmunkaidős állás, kompaktabb munkaidő).

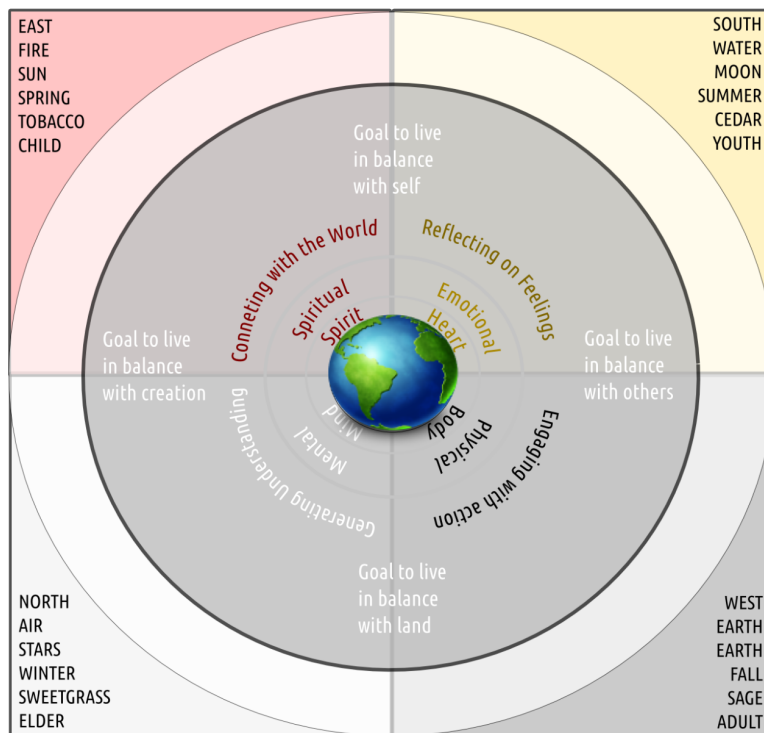
Fontos továbbá a munkaerő-kiválasztási folyamatok szabályozása, a jelöltek számának nemek vagy kisebbségek szerinti kiegyensúlyozása, valamint a vállalatban vagy kezdeményezésben legkevésbé képviselt ágazatok kiválasztására vagy támogatására vonatkozó policy-k kialakítása.

4.4. Az emberek számára a közösség jelenti az otthont

4.4.1. Az őslakos közösségek emlékeznek

Az élet csoportosulásokat hoz létre a hasonló organizmusok között, majd csoportosulásokat hoz létre az egymással kompatibilis organizmusok között is, később pedig ökoszisztémák csoportosulásait alakítja ki, hogy végül a bioszféra homeosztázisának kialakulását biztosítsa. Ahogy a dél-afrikai *Ubuntu* kifejezés mondja: "I am because you are", "Én azért vagyok, mert te is vagy", vagyis ami engem emberré tesz, az az emberiséggel való kapcsolat. Az idővel való versenyfutás, amelyet folytatunk, visszatérés az eredetünkhöz. Egykor a bolygón szétszórta közösségekként léteztünk, ma pedig egy globális közösséggé kell válnunk, vissza kell szerezniünk az őslakos mivoltunkat, összhangban a modern technológiával, hogy megbirkózzunk a fejlődés globális kihívásaival.

Az elmúlt évezredek erőszakossága és gyarmatosítása felaprózta a helyi kultúrákat, ezért itt az ideje, hogy *dekolonizáljuk* vagy regeneráljuk közösségeinket, és megtanuljuk fenntartani a kölcsönös kapcsolatot más közösségekkel, hogy egy globális közösséget hozzunk létre. Ahogyan a dél-afrikai őslakos népeknek komoly kihívásokkal kellett szembenézniük ahhoz, hogy megértsék és kulturálisan megszilárdítsák az *Ubuntu* fogalmát, úgy ma nekünk kell megszilárdítanunk a globális őslakos közösség fogalmát, figyelembe véve a világ kultúráinak eltérő fejlődési folyamatait és tudatosságát.

19 ábra: Gyógyító Kerék (irokéz Haudenosaunee népcsoport metaforája, a Resilience Earth által kidolgozva)

A közösségeket nem csupán az határozza meg, hogy mi alakítja őket belülről, hanem az is, hogy kikkel lépnek kölcsönhatásba kívülről, létrehozva egy territóriumot a biorégió ökoszisztémájának egyéb fajaival. Fel kell hagynunk más életformák alábecsülésével, és el kell kezdenünk tudatosabban és nagyobb odafigyeléssel viszonyulni hozzájuk. Ez azt is jelenti, hogy ki kell békülnünk a halállal. Társadalmunk hátat fordít a halálnak, és ez olyan kegyetlenségekre jogosítja fel, mint pl. a haszonállatok lemészárlása. Ha kibékülünk a halállal és a többi fajjal,

akkor amennyiben szükséges, továbbra is táplálkozhatunk hússal, miközben egy fenntartható fogyasztási szintet érünk el, és minden állathoz az őt megillető tisztelettel viszonyulunk.

Ha közösséggé válunk, akkor a többiek szolgálatába állítjuk magunkat, mint egy szerv, pl. ahogyan a máj szolgálja az egész szervezetet, vagy mint egy ökoszisztéma, pl. ahogyan a fitoplankton teszi, tisztítva a légkört.

4.4.2. A közös menedzsmenttől a közösségi gazdaságig

A gazdaság fejlődése szempontjából a közösségi megközelítés alapvető fontosságú, hogy szembenézhessünk egy olyan innovatív folyamat, mint a gazdasági folyamat belső, ciklikus válságaival. A szociális és szolidáris gazdaság a közösséget saját DNS-ének újraértékelésére készíti, mivel ez egy olyan javaslat, amely gyógyító erőként magából a közösségből ered, mely a globális kitermelő gazdasággal néz szembe, amely az összeomlás felé vezet minket. A közösség, így a transzformatív gazdasági szervezetek hálózata sem hagyhatja figyelmen kívül – definíciójából adódóan – a környezetére gyakorolt hatást. Nyilvánvaló, hogy az összes érintett szereplő a szociális és szolidáris gazdaság értékei és alapelvei szerint strukturálódik, következésképpen hálózatuk tisztában van az egyes kezdeményezések körül és egészében zajló eseményekkel. A vidéki szociális és szolidáris gazdaság meggyökeresedése ennek a folyamatnak a világos példája, ahol számos kezdeményezés születik olyan javaslatokkal, amelyek választ adnak a közösségi kihívásokra és értéket teremtenek a terület számára. Ez egy integrált kapcsolatot feltételez a regeneratív folyamatokkal.

A transzformatív gazdasági kezdeményezések közvetlen, lokális környezethez való szerves kapcsolódása mindig is a megvalósítás és a területtel való kapcsolat alappillére volt. Azok az elemek, amely ezt kulcsfontosságú tényezővé tették, a szereplők, a problémák és az igények mélyebb ismeretétől a szinergiák megteremtéséig terjednek. Életünk és kapcsolataink megélése, valamint kezdeményezések ugyanabban a lokális környezetben történő elindítása és fejlesztése megteremti a környezet gondozásának és tiszteletben tartásának szükségességét, nemcsak környezetvédelmi szempontból, hanem a kialakuló társadalmi kapcsolatoknak köszönhetően is. Az élet és a kapcsolatok újratermelődése arra kényszerít bennünket, hogy a szervezet tevékenysége által okozott negatív hatások minimalizálásán dolgozzunk, egészen más módon, mintha a tevékenység nem ugyanott zajlana, mint ahol a szervezetben dolgozó emberek élnek és boldogulnak. Az alapfeltevés egyszerű: A negatív hatás ott, ahol élsz, hatással van rád, akárcsak a pozitív hatás!

Ennek az elképzelésnek java részét Ostrom a közjavakkal való gazdálkodásában ragadta meg, amely, emlékezzünk vissza, azon az feltevésen alapul, hogy a közös erőforrásokkal való gazdálkodás fenntartható módon történik, mivel azok közösek, elszakadva attól az elképzeléstől, miszerint a közös erőforrásokat túlságosan kiaknázzák (Hardin). Ostrom ennek

alátámasztására számos példát hoz fel, például a vízgazdálkodást a történelmileg öntözéssel gazdálkodást folytató régiókban, amely példa a világ szinte minden részén megállja a helyét, bárhol is vizsgáljuk. Amikor a gazdálkodás felelősségét közösen viselik, az egyéni érdekeket ugyan figyelembe veszik, de nem helyezik azokat előtérbe a kollektív megállapodással szemben, amely hosszú távon hivatott garantálni azok minél jobb teljesülését. Ez a kollektív gazdálkodás azt jelenti, hogy olyan korlátozásokat fogadunk el, amelyeket egy egyénileg kezelt erőforrás esetében nem lenne motivációnk elfogadni (Fairclough 2016). Végül soron az erőforrások fenntarthatósága elsőbbséget élvez az aktuális egyéni használat mértékével szemben.

Végül is ahhoz, hogy fenn lehessen tartani azt a tevékenységet, amelyet ezek az erőforrások tesznek lehetővé a felhasználók számára, a kezdeti feltételeket kell fenntartani, vagy akár javítani is azokat. Ez egyúttal a területtel való együtt-fejlődés egyik módja is. E társadalmi struktúrák fenntartása érdekében a környezet regenerációs képességét fenn kell tartani. Yayo Herrero (nexus46) rámutat arra, hogy a növény- és állatvilág pusztulásával együtt jár a kultúrák és a kialakult társadalmi viszonyulási formák kihalása. Nagyon fontos tudatosítani, hogy a környezet rombolása nemcsak fajokat pusztít el, hanem mindent gyökeresen megváltoztat, és ez nem csak hosszú távon, hanem rövid távon is hatással van ránk. A szerző tehát elválaszthatatlan kapcsolatot teremt a környezetvédelem és a feminizmus között, hiszen a feminizmus a patriarchátus extraktív (kizsigerelő) megközelítése. Továbbá, mivel a transzformatív gazdasági kezdeményezéseknek nem az egyéni jólét fokozása, hanem a kollektív szükségletek fedezése érdekében kell fejlődniük, így pozitív hatásuk van, mivel közösségi kihívásokra nyújtanak megoldást. Maga a táj is elválaszthatatlan társadalmi kapcsolattá válik (Harvey 2012), mivel közös javaink részét képezi. Harvey szerint a város valójában az ellenállás és a politikai újjászerveződés kulcsfontosságú terepévé válhat, pontosan azért, mert egy olyan közegről van szó, amely konfliktusban áll a politikai értékekkel és a gazdasági nyomással. A vidéki területeknek képesnek kell lenniük arra, hogy megtalálják a módját saját képességeik és erőforrásaik kezelésének, és ezzel egy elosztott kormányzást generáljanak egy kiegyensúlyozottabb terület számára, ahol a városok vidékiesedése alapvető szükséglet.

20. ábra: Természet Anya köt (Dolors Quiles, 2022)

Jordi Estivill az *Invitació a l'economia Solidària (Meghívás a szolidáris gazdaságba)* című könyvében így gondolkodik: "Ahogyan az Európai Szolidáris Gazdasági Hálózat 2011-ben Barcelonában tartott alapító kongresszusának kiáltványában is szerepel: valahányszor az öreg kontinens legkisebb falujában összegyűltek a férfiak és nők, és felszabadító kollektív választ adtak szükségleteik kielégítésére, minden alkalommal előremozdították a szociális és szolidáris gazdaságot."

Ezt a gondolatot követve hangsúlyozni kell, hogy a transzformatív gazdaságok tevékenysége megtartotta célját: a létfontosságú szükségletekre való reagálást. Arra törekedett, hogy a negatív externáliákat regenerálja a saját területén, ott, ahol termel, fejleszt és növekszik; csökkentve a globális ellátási láncok kitermelésre irányuló igényét, és ezáltal mérsékelve annak hatását. A kezdeményezések ezen az alapon történő növekedése egy olyan helyi és szupralokális hálót eredményezett, amely a transzformatív gazdaságot alakító termelő és reprodukzív környezet támogatásának és növekedésének hálózatává, a szervezetek biztonsági hálójává válik. Amikor egy adott területen egy adott közösség szükségleteit vizsgáljuk, fel kell mérni, hogy tevékenységünk miként okozhat problémákat, és hogyan lehet azokat regenerálni.

Az együttműködés, a különböző kezdeményezések közös munkája kulcsfontosságú elem volt, és a társadalmi piacot erősítette minden területén (termelés, elosztás, fogyasztás, finanszírozás), közös elvek alapján, azzal a szándékkal, hogy megfordítsa és átalakítsa a hegemón rendszert, mely a vagyoni egyenlőtlenségeken alapul.

4.4.3. A marginalizált informális tevékenységek potenciált jelentenek a társadalmi piac számára

Ez az átalakulási vágy lehet gyakorlati, de ne felejtsük el, hogy a különböző szervezetek alapszabályában is megjelenik. Mindenesetre ez egy olyan vágy, amelyet nyilvánosságra kell hozni és meg kell osztani. Az a tény, hogy egy formális elemről van szó, nem zárhat ki minden informális tevékenységet vagy szokványosabb és autonóm kezdeményezést, mint például az informális szomszédsági egyesületek és a társadalmi mozgalmak, amelyek táplálják a közös munkát és az adott területen kifejtett valódi hatásukat.

Fontos, hogy a formális szféra ne legyen az együttműködés korlátozó tényezője, különben nemcsak az informális gazdaságot, hanem a jólétről való gondoskodás jó részét is kizárjuk, láthatatlanná téve azt. Emellett lehetnek olyan szervezetek és kollektívák, amelyek a hagyományok, az erőforrások vagy az akarat hiánya miatt nem felelnek meg ennek a formalizálási igénynek. Nem zárhatjuk ki a szabadúszókat és a kis családi vállalkozásokat sem, amelyek bár kereskedelmi vállalkozásként működnek, mégis együttműködő hozzáállással és magatartással teszik azt.

Ami a szociális és szolidáris gazdaság által kollektív szempontokból kiindulva létrehozott társadalmi piacot illeti, az a tevékenységek széles körét foglalja magában, amelyek közül néhány a jelenlegi kontextusban nagy potenciállal rendelkezik, mint például az etikus pénzügyek, a szociális valuta vagy a technológiai terület; amelyek, ha a szociális és szolidáris gazdaság keretein belül, illetve a közösség szolgálatában állnak, katalizálhatják a változás folyamatait.

Az etikus pénzügyek és a helyi valuták kulcsfontosságú elemmé válnak a transzformatív gazdaságban a kezdeményezések növekedése szempontjából, segítve az egyéneknek és a kollektíváknak, hogy elkerüljék a kapitalista bankrendszerbe való betagozódást, különös tekintettel annak rendszerszintű újraelosztási és felfelé irányuló koncentrációs hatásaira. Ezek tehát a finanszírozás és a hitelezés, a megtakarítások és a tranzakciók alternatív módját jelentik.

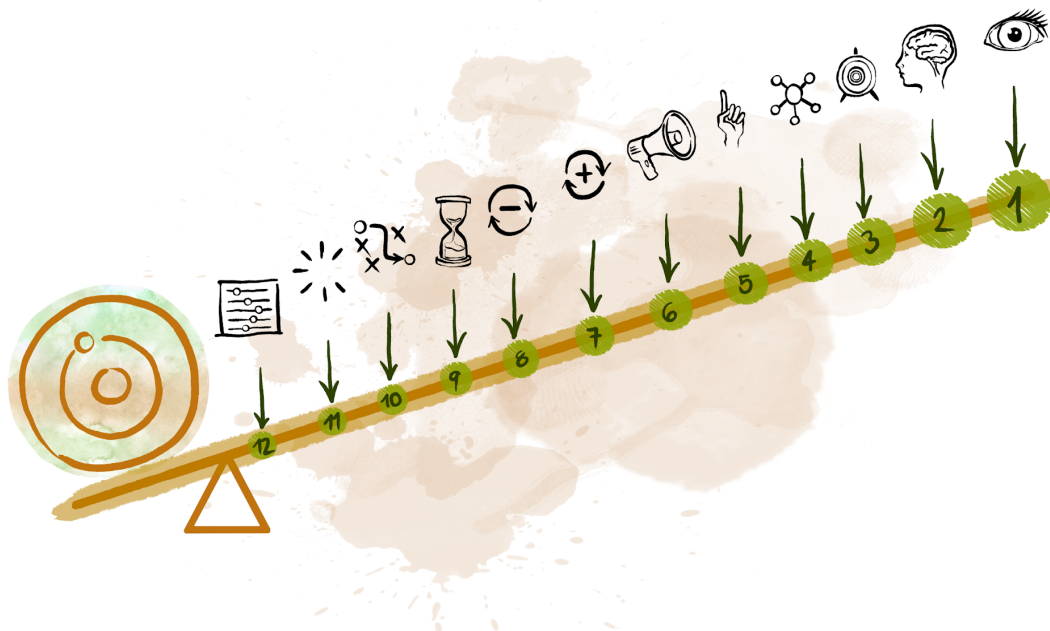
A helyi valuta előnye, hogy elősegíti a helyi fogyasztást, és az általa generált pénzt ugyanazon a területen költik el, ami a helyi gazdasági hálózatok és az együttműködési folyamatok megerősítésének egyik fontos elemét jelenti az adott közegben. Elkerüli a regionálisan megtermelt vagyon kifelé és felfelé történő kicsatornázását.

Szintén ide soroltuk a felhő-szolgáltatásokhoz kapcsolódó teljes technológiai területet. A technológia általában véve hatással van a tartalom előállításának módjaira, a technológiai termékek fogyasztására a transzformatív gazdaságok etikáján és értékein alapulva. Különösen figyelemre méltó a szabad és nyílt forráskódú licencek területe, mint a kollektív munka egyik példája, amely gyakran a területi meghonosodást is mutatja, különös tekintettel a nyelvvel való

kapcsolatra. A szabad és nyílt forráskódú szoftverek (FLOSS) problémája például az, hogy az önkéntes közreműködők közös alkotásával létrehozott értéket gyakran a nagyvállalatok pénzre teszik, és az nem, vagy legalábbis nem elég nagy mértékben áramlik vissza a társ-alkotók közösségébe. Így, bár a végfelhasználók számára elérhetővé és szabadon hozzáférhetővé teszi az eszközöket, egyúttal a magántulajdon és hatalom-koncentráció által vezérelt digitális gazdaságot erősíti.

4.4.4. A származás és a közelség összetartozást generál

A közösségi területről érdemes megemlíteni azokat a kezdeményezéseket is, amelyek az ökológiai fenntarthatóság szempontjából a változás mozgatórugói lehetnek, mint például az energiaközösségek, amelyek révén nem csupán egy felelős fogyasztás jön létre, hanem egyúttal elavulttá is teszik a nagy nemzetközi energiavállalatok igazságtalan energiapiaci keretrendszerét, kereskedelmi érdekeiket, lobbizásukat és nagymértékű, fedezetlen externáliáikat. Ugyanakkor ezeknek a 4.4.3. pontban megfogalmazott töréseknek célja, hogy a jelenlegi mainstream működést fenekestül felforgassák és megszabadítsák árucikk-jellegétől és közösségivé tegyék az életet – vagy legalábbis minden olyan dolgot, amik az életet lehetővé teszik.

21. ábra: Beavatkozási pontok (Dolors Quiles, 2022)

Ennek a feltételnek a garantálása érdekében a termékek eredete, valamint a termelők és szervezeteik etikussága alapvető fontosságú az átalakuláshoz. Fontos megjegyezni, hogy

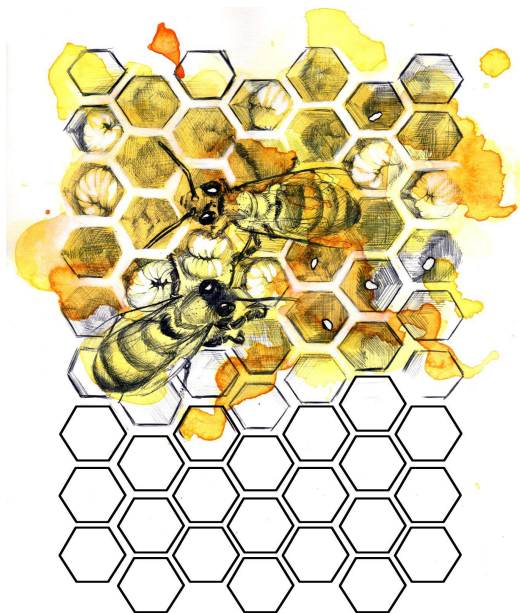
ahhoz, hogy a termelés etikus legyen, a termék teljes termelési folyamatát figyelembe kell venni, már a kezdetektől. Ezért a végső terméket vagy szolgáltatást, amelyet egy szervezet kifejlesztett átítatja az összes korábbi lépés, amelyet az ellátási lánc többi szereplője tett. Ebből a szempontból figyelembe kell venni a munkajogokat, a tisztességes forgalmazást, a termékek eredetét... És ez az a pont, ahol a szociális és szolidáris gazdaság és a helyi ökoszisztémák olyasmint nyújtanak, amit semmilyen kapitalista ajánlat nem tud felülmúlni, mivel ennek a valóságnak a sajátosságait nem lehet marketinggel elfedni, ez a végtermék mögött álló emberekbe vetett valódi bizalom. Mindazonáltal a helyi önkormányzatok valódi elkötelezettsége a kapitalista gazdaság externáliáinak monitorozása és értékelése iránt is szükséges a kiegyenlített versenyhez.

4.4.5. A közigazgatás újragondolása

Figyelembe kell vennünk még egy tényezőt, és fel kell tennünk magunknak a kérdést, hogy milyen szerepet játszanak a közigazgatási szervek a közösségi gazdaságban. Annak ellenére, hogy a transzformatív gazdaságokban ők külsős szereplők, léteznek olyan összekapcsolt, közös terek, ahol a közjó és a társadalmi problémák kapcsán közös stratégiák születnek, és a kormányzati szereplőktől és szándékoktól függően az erőforrások igazságosabb elosztására irányuló törekvés is megjelenik.

A valóságban, függetlenül attól, hogy a kormányzat képes-e a transzformatív gazdaság katalizálására irányuló programokat létrehozni, fontos megkérdőjelezni annak etikusságát, hogy a szolgáltatásokat kiszervezzék a saját hasznukra törekvő kereskedelmi vállalatoknak. Sőt, azt is megkérdőjelezhetjük, hogy bizonyos szolgáltatásokat a közigazgatás biztosít, ahelyett, hogy maga a helyi közösség biztosítaná őket. Ez két különböző irányba mutató észrevétel, de ugyanaz az alapjuk, a helyi együttműködési hálózat, amelyet a transzformatív gazdaság strukturál. Itt sokféle lehetséges változás várható a transzformatív gazdaságok kormányzatokkal való együttműködését illetően a saját közösségben történő közszolgáltatások nyújtása kapcsán.

Valószínűleg a harmadik szektor az, amely leginkább hatott erre a szempontra a szociális és szolidaritás gazdaságában, de nyilvánvaló, hogy hosszú út áll még előttünk.

22. ábra: Együttműködő méhek (Dolors Quiles, 2022)

A területi megfigyelőközpontok létrehozása, amelyek lehetővé teszik egy terület helyzetének keresztmetszeti perspektívával történő naprakész elemzését, elengedhetetlen az ágazatközi stratégiák közösségi szemléletű kialakításához. Ennek megvalósulása csak akkor lehet ígéretes, ha egy ilyen megfigyelőközpont struktúrája, irányítása és gyakorlatai is ágazatközi jellegűek.

A facilitációs kapacitás elsősorban olyan transzformatív közösségi kezdeményezésekből származhat, ahol a részvételt már gyakorolják; míg a közigazgatásban, a magánszektorban és a kutatóintézetekben még hiányoznak az együttalkotás, a részvétel és a megfelelő facilitálás gyakorlatai. Az előre meghatározott stratégiai célokra összpontosító állandó vitakörök is felgyorsíthatják és megkönnyíthetik a közösségi kezdeményezések koordinációját és végrehajtását, amelyet az ágazat és az ágazatközi szereplők sokasága végez. A közigazgatás támogathatja a kezdeményezést a legitimitás érdekében, míg a megfelelő koordinációt a transzformatív kezdeményezésekből és az ágazatközi szereplők bevonásával működő hálózatokból származó horizontális és párbeszédalapú facilitációs tapasztalatok táplálhatnák; a kutatóintézetek pedig a különböző mutatók semleges elemzésével segíthetnék – ezzel elősegítve egy reziliens terület kialakulását.

Összességében ez a közösség és az adott terület szolgálatában álló gazdaság meggyökeresedéséhez vezetne, egyedi és motiváló javaslatokat teremtve a fiatalok számára, amelyek célt és inspirációt adhatnának számukra. Ezáltal lehetőség nyílna arra, hogy értelmes és méltóságteljes életet alakítsanak ki, ami viszont értékes és ígéretes kezdeményezéseket generálna, és következőképpen pozitív hatást gyakorolna a területre és a közösségre, bőséget teremtene, és a közösség rezilienciája révén szembeszállna a globális helyzettel.

5. Következtetések

Egy olyan autopoietikus valóságban, mint amilyenben mi élünk, ahol az élet átalakítja a környezetet, és a környezet állandó koevolúciós ciklusban átalakítja az életet, a gazdaság az a mód, ahogyan az emberi faj viszonyul a környezetéhez, hogy kielégítse szükségleteit. Ez hatást gyakorol a környezetre, pozitív vagy negatív irányban átalakítva azt, miközben a környezet kölcsönhatásba lép velünk, pozitív vagy negatív hatást gyakorolva a mi fejlődésünkre.

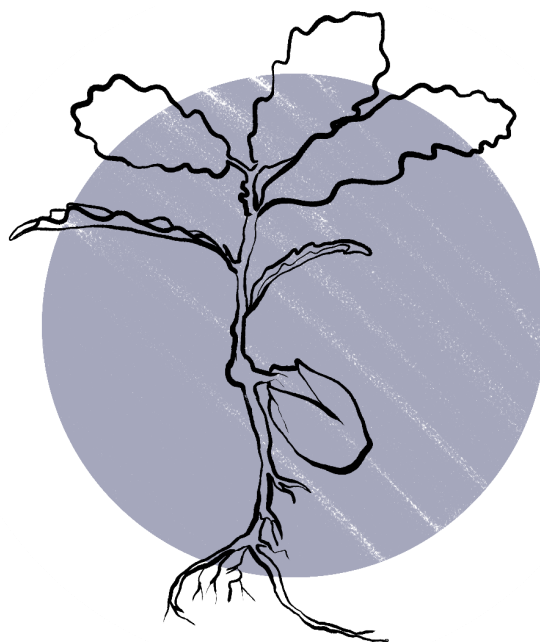
Ezt szem előtt tartva elég nyilvánvalónak tűnik, hogy a területre gyakorolt negatív hatás középtávon öngyilkosságnak számít. De amint belekerülünk társadalmunk gazdasági valóságába, úgy tűnik, hogy minden erőfeszítés arra irányul, hogy igazoljuk, miért is éri meg folytatni egy terület pusztítását valamilyen konkrét cél érdekében. A fajunk érettségéhez hozzátartozik, hogy tudjuk, hogyan rangsoroljuk és helyezük el magunkat a bioszférában a nekünk megfelelő helyre, bárhol is legyen az, de felelősségteljesen.

A változás, amely ahhoz szükséges, hogy elkerüljük bolygónkon az emberi faj és más fajok életkörülményeinek folyamatos drámai romlását az elkövetkező évtizedekben, reménytelen jövőt hagyva a következő generációkra, az elhatárolódást jelent a felelősségvállalás hiányától és attól, hogy a hatalom határozza meg a sorsunkat, elmozdulás a felelősségvállalás és a közösségek megszervezése felé, hogy a közjó elsőbbségét követeljük és megvédjük. A bőség a nagylelkűségből ered, ahogy a hiány a felhalmozásból.

A transzformatív gazdaságok olyan kollektív kezdeményezések, amelyek teret engednek a kollektív gyógyulásnak, szembenézve olyan mély és ősi kihívásokkal, mint a patriarchátus, a kitermelés, a gyarmatosítás vagy a felhalmozás.

A transzformatív gazdaságok olyan kollektív kezdeményezések, amelyek lehetőséget teremtenek a kollektív gyógyulásra, szembenézve olyan mély és ősi kihívásokkal, mint a patriarchátus, a kizsákmányolás, a gyarmatosítás vagy a felhalmozás. Mindezek a minták degeneratívak, és a bolygó homeosztázisának azon részének felszámolásához vezetnek, amely még lehetővé teszi az emberi túlélést. Ennek oka, hogy élősködő opportunistaként viselkedünk, kihasználva az élet évmilliók során felhalmozott gazdagságát a saját közvetlen hasznunkra, anélkül, hogy bármit is visszaadnánk, sőt még csak köszönetet sem mondanánk. Arrogánsan és gőgösen viselkedünk, mintha a bolygó a miénk lenne, holott ez csak egy kölcsön, amit a szüleink adtak nekünk, és amit vissza kell adnunk az utódainknak.

A jó hír az, hogy egy regeneratív folyamat elvezethet bennünket ahhoz, hogy az emberiség egyik legintenzívebb és legreményteljesebb történelmi pillanatát éljük meg, azt az időt, amikor a globális közösség megszervezi önmagát, hogy öntudatra ébredjen, és közösen teremtsen egy bőségben gazdag világot számunkra és a bioszféra számára. Olyan időszak előtt állunk, amikor az emberi társadalom arra hivatott, hogy túllépjen a múlt traumáin, és emancipálja magát, felelősséget vállalva a területeiért, kibékülve a természettel, egy új földi ciklust elindítva, amely új kihívások elé állít bennünket.

23. ábra: A megbékélés magjainak elültetése (Dolors Quiles, 2022)

Ehhez nem kell mást tennünk, mint a közösség szolgálatába állni, szövetségeket kötni olyan emberekkel, akiknek hasonló céljaik vannak, és konstruktív, kreatív és félelem nélküli megközelítéssel szembenézni az akadályokkal és a felmerülő kihívásokkal. Tulajdonképpen nincs más dolgunk, amíg meg nem halunk, mert manapság már egyértelmű, hogy az amerikai álmom már régen rémálommá vált.

Meghívunk és bátorítjuk, hogy vegyen részt ebben a tanulóközösségben, hogy regeneratív mintákat hozz létre a helyi transzformatív gazdaság számára egy olyan formabontó, együtt-alkotó és közösségi alapú eszmecsereben, amely új javaslatokkal szolgálhat a folyamatos fejlődéshez.

6. Bibliográfia

1. Alexander, Christopher. (1977). "A Pattern Language: Towns, Buildings, Construction." Oxford: Oxford University Press
2. Amato, A. (2013). *Relation d'aide et Coaching Systémique*. Marseille: Amato Publisher.
3. Amaya Pérez Orozco (Pérez, 2014), explains how the concept is a process of hypertrophy.
4. Beck, D. and Cowan, C. (2005). *Spiral Dynamics: Mastering Values, LEadership and Change*. New Jersey: Wiley-Blackwell Publishers.
5. Bitbol, M. and Luisi, P. (2004). Autopoiesis with or without cognition: defining life at its edge. *Journal of the Royal Society Interface*, 1(1):99–107.
6. Castells, M. (2012). *Redes de Indignación y Esperanza* . Barcelona, Catalonia: Alianza Editorial.
7. Castro (2020) also at La Directa, "This health crisis shows the importance of care work and sustainability of life".
8. Climate change 2021: The Physical Science Basis. IPCC. (n.d.). Retrieved August 5, 2022, from <https://www.ipcc.ch/report/sixth-assessment-report-working-group-i/>
9. David Harvey (2012) *Rebel Cities. From the right to the city to the urban revolution*. Brooklyn: Verso, 187 pp. ISBN: 978-1-84467-882-2
10. Elinor, O. T. L. (2015). *Governing the commons*. Cambridge Univ Press.
11. Estivill, J. (2018). *Invitació a l'economia solidària: Una visió des de Catalunya*. Pol·len Edicions.
12. Fairclough, G. J., Hicks, D., & McAtackney, L. (2007). *Envisioning landscape: Situations and standpoints in archaeology and Heritage*. Left Coast Press.
13. Fraser, Nancy. (2016). "Contradictions of Capital and Care". *New Left Review*, Issue 100.
14. Galtung, J. and P. Scott (2008). *Democracy – Peace – Development*. Germany: Transcend University Press.

15. Gannon, D. and Boguszak, A. (2013). Douglas McGregor's Theory X and Theory Y. In: CRIS Bulletin 2013/02.
16. Gaventa, J. (2006). Finding the Spaces for Change: A Power Analysis. IDS Bulletin. Vol.37, No.6 pp 23-33.
17. Gilchrist, A. (2000). The Well-connected Community: Networking to the "edge of chaos". Community Development Journal. Vol.35, No.3 pp 264-275.
18. Gilchrist, A. (2009). The well-connected community: A networking approach to community development. Bristol: The Policy Press.
19. Goering, L. (2021, July 20). UN Climate Science Report to examine 'Black swan' events. Thomson Reuters Foundation News. Retrieved from <https://news.trust.org/item/20210720155814-cldk3/>
20. Graves, C. (2005). The Never Ending Quest: A treatise on an emergent cyclical. Santa Barbara: ECLET Publishing.
21. Harari, Y. (2015). Sapiens: A Brief History of Humankind. New York: Vintage Press.
22. Hardin, G. (1968). The Tragedy of the Commons. *Science*, 162(3859), 1243–1248. <http://www.jstor.org/stable/1724745>
23. Harnecker, Marta. (2005). "Más allá de "El Capital" libro de Michael Lebowitz. Presentación de Marta Harnecker." Rebelión.
24. Intergovernmental Panel on Climate Change. "IPCC Vice-Chair Ko Barret among Global Landscape Forum's 16 Restoring the Earth Women of 2022" Newsroom, March 2022.
25. Laloux, F. (2014). Reinventing organizations: A guide to creating organizations inspired by the next stage of human consciousness.
26. Lebowitz, M. A. (2003). Beyond capital - Marx's political economy of the working class. Palgrave Macmillan.
27. Lederach, J.P. (2005). The Moral Imagination: The Art and Soul of Building Peace. Oxford, UK: Oxford University Press.
28. Longboat, J. (2003). The Haudenosaunee Medicine Wheel. Ohsweken, Mohawk Land: Six Nations Institute.
29. Lovelock, J. (2016). Gaia: A New Look at Life on Earth. Oxford: Oxford Landmark Science.

30. Macey, J. and Johnstone, C. (2012). *Active Hope: How to Face the Mess We're In Without Going Crazy*. Novato: New World Library.
31. Mang, P and Reed, B. (2011). *Regenerative Development and Design*. In: *Encyclopaedia Sustainability Science & Technology*, 2112.
32. Martínez Moreno , R. (L. H. C. (2022, May 4). Raquel Rolnik: "La crisi ambiental posa en Qüestió el capitalisme". *Crític*. Retrieved from <https://www.elcritic.cat/entrevistes/raquel-rolnik-cal-disputar-la-postpandemia-11926>
33. Maslow, A. (1943, reprint 2013). *A Theory of Human Motivation*. Eastford: Martino Fine Books.
34. Maturana, H. and Varela, F. (1973, reprint 2014). *Autopoiesis and Cognition: The Realization of the Living*. Boston: Reldel Publishing.
35. Fayos, E.. (2020, May 8). *Més Casos i més càrregues de cures: La Doble Bretxa de Gènere de la Covid-19*. *La Directa*. Retrieved from <https://directa.cat/la-doble-bretxa-de-genere-en-la-covid-19/>
36. Max-Neef, M. (2008). *La dimensión perdida: la inmensidad de la medida humana*. Uruguay: Editorial Nordan.
37. Meadows, D. (2009). *Leverage Points: Places to Intervene in a System*. *Solutions*. Retrieved from: <http://www.thesolutionsjournal.com/node/419> pp41-49.
38. Mindell, A. (2010). *Processmind: The mind of god in personal life and the world's future*. Quest.
39. Molina Rodriguez-Navas, Pedro. "Transparència i qualitat de la informació de les entitats sense ànim de lucre. Manual i guia d'autoavaluació". Universitat Autònoma de Barcelona, 2014
40. Monge, G. (2021, January 28). "No podem veure les cures només des del jo i el meu col·lectiu, I Perdre de Vista Cap A on anem. si ens organitzem col·lectivament és per Anar Més Enllà de nosaltres.": *L'eixida: Autogestió Cooperativa*. *L'Eixida Autogestió Cooperativa*. Retrieved from <https://www.leixida.org/blog/entrevista-georgina-monge>
41. Morin, E. and Montuori, A. (2008). *On Complexity: Advances in Systems Theory, Complexity and the Human Sciences*. New York: Hampton Press.
42. Naranjo, C. (2017). *27 personajes en busca del ser. Experiencias de transformación a la luz del eneagrama*. Barcelona: Psicología la Llave.

43. Negri, A. and M. Hardt. (2005). *Europa y el Imperio*. Madrid: Ediciones Akal SL
44. Negri, A. and M. Hardt. (2011). *Commonwealth*. Boston: Belknap Press.
45. Oliveira, H., Seefeldt, A. and Siqueira, A. (2016). SCH5424 - Ecological Design Thinking Studio Module Report. Dartington Estate, Devon: Schumacher College.
46. Orr, D. (2016). *Dangerous Years: Climate Change, the Long Emergency and the Way Forward*. New Haven: Yale Publishing.
47. Padró, R., Marco, I., Font, C., & Tello, E. (2019). Beyond Chayanov: A sustainable agroecological farm reproductive analysis of peasant domestic units and rural communities (Sentmenat; Catalonia, 1860). *Ecological Economics*, 160, 227–239.
48. Panikkar, R. (2003). *El diálogo indispensable: Paz entre las religiones*. Barcelona, Spain: Editorial Península.
49. Panikkar, R. (2004). *Invitació a la saviesa*. Barcelona: Proa Edicions Barcelona (Ed. Columna, Proa) 1998.
50. Raworth, K. (2018). *Doughnut economics*. Random House UK.
51. Reeler, D., et al (2009). *Barefoot Guide to Working with Organisations and Social Change*. Capetown, South Africa: Barefoot Collective.
52. Reeler, D. (2007). *A Three-Fold Theory of Social Change and Implications for Planning Monitoring and Evaluation*. Capetown, South Africa: Centre for Developmental Practice.
53. Regenes Group. (2016). *Regenerative Development and Design: A Framework for Evolving Sustainability*. New Jersey, USA: Wiley Publishers.
54. Rockström, J. (2015). "Planetary Boundaries - an update" in *Science*: vol. January
55. Rockström, J and P. Sukhdev. (2016). *How food connects all the SDGs*. Stockholm, Sweden: Stockholm Resilience Centre.
56. Romaguera, À. (2021). Yayo Herrero. *Nexe. TRANSICIÓ ECOLÒGICA, Num 46* (Primavera-Estiu 2021).
57. Senge, P. (2014). *The Fifth Discipline Fieldbook: Strategies and Tools for Building a Learning Organisation*. New York, USA: Crow Publishing Group.
58. Sharpe, B. (2013). *Three Horizons: The Patterning of Hope*. Devon: Triarchy Press.

59. Sipos, Y. et al. (2008). Achieving transformative sustainability learning: engaging head, hands and heart. In: International Journal of Sustainability in Higher Education.
60. Thoreau, D. (1854, reprint 2019). Walden: Life in the Woods. New York: Random House.
61. Wilber, K. (2017). A Brief History of Everything. Boulder: Shambhala Press.
62. Woolley-Barker, T. (2017). Teeming: How Superorganisms Work Together to Build Infinite Wealth on a Finite Planet (and your company can too). Ashland: White Cloud Press.

7. Ábrák jegyzéke

1. **ábra:** Az ENSZ fenntartható fejlődési céljainak esküvői tortája (Dolors Quiles, 2022)
2. **ábra:** Evolúciós spirál (Dolors Quiles, 2022)
3. **ábra:** Az autopoiesis szimbolikus ábrázolása a személyes vagy társadalmi/kollektív skálán alkalmazva (Dolors Quiles, 2022)
4. **ábra:** Példák a várostervezésben alkalmazott mintanyelvre (Alexander, 1977)
5. **ábra:** Regeneratív spirál (Eredeti: Reed, 2010; Adaptálva: Resilience.Earth, 2022)
6. **ábra:** A gazdaság produktív és reprodukív perspektívái (Dolors Quiles, 2022)
7. **ábra:** Félig élő fa, amely a gyarapodáshoz szükséges értékeket szimbolizálja. (Dolors Quiles, 2022)
8. **ábra:** Maslow-piramis és a Szikszika-modell (átdolgozva a Resilience Earth által, Dolors Quiles 2022)
9. **ábra:** Felfelé tartó spirál (Dolors Quiles, 2022)
10. **ábra:** Globális hőmérséklet-felmelegedés (Dolors Quiles, 2022)
11. **ábra:** Decentralizáció és elosztás (Dolors Quiles, 2022)
12. **ábra:** X-Y-Z elmélet: A legelterjedtebb "az emberek lusták és érdektelenek" világvélemény. A hagyományos, irányításon alapuló hierarchikus rendszerekre jellemző. (Dolors Quiles, 2022)
13. **ábra:** Vidéki reziliens város (Dolors Quiles, 2022)
14. **ábra:** Decentralizált hatalom (Dolors Quiles, 2022)
15. **ábra:** Ludak (Dolors Quiles, 2022)
16. **ábra:** A konfliktus különböző megközelítései (Dolors Quiles, 2022)
17. **ábra:** Fa (hatalom) a benne áramló nedvvel, amit információnak hívunk, az átláthatóság érdekében áttetsző (Dolors Quiles, 2022)
18. **ábra:** Méltányosság (Dolors Quiles, 2022)
19. **ábra:** Gyógyító Kerék (irokéz Haudenosaunee népcsoport metaforája, a Resilience Earth által kidolgozva)
20. **ábra:** Természet Anya köt (Dolors Quiles, 2022)
21. **ábra:** Beavatkozási pontok (Dolors Quiles, 2022)
22. **ábra:** Együttműködő méhek (Dolors Quiles, 2022)
23. **ábra:** A megbékélés magjainak elültetése (Dolors Quiles, 2022)

8. Fogalomtár

A szükségletek hierarchiája

Abraham Maslow által kidolgozott pszichológiai elmélet. Ez egy modell, amelyet egy piramis segítségével ábrázolnak, ami az egymásra épülő emberi szükségletek hierarchiáját írja le: alul a legalapvetőbb biológiai szükségletekkel, majd továbbhalad felfelé, az egyre kifinomultabb, összetettebb, pszichológiai szükségletek felé.

Antropocén

Az a földtörténeti korszak, amelyben a bolygó jelentősebb morfológiai és geológiai változásai az emberi behatás következtében jöttek létre.

Autopoietikus folyamatok Az a felfogás, mely szerint a földi élet fejlődése az élőlények és a környezetük közötti folyamatosan létrejövő interakciók sorozatából áll.

Bomlasztó folyamat

Egymással összefüggő, globális szinten zajló események sorozata, amelyek közvetlenül érintik gazdaságunkat, energia- és vízhiányt idéznek elő, emberek millióit kényszerítik migrációra, megváltoztatják a globális éghajlatot, és a földi ökoszisztémák nagy részének degenerációjához vezetnek.

Dekolonizáció

A helyi közösségi identitás és elvek újjáépítésének folyamata, amely a globalizált világunkba ágyazva és azzal megbékélve történik.

Egyetértés, megállapodás, megbékélés (Reconciliation)

Az a folyamat, amelyben valamely régebbi paradigma válsága egy új paradigma kialakulását táplálja. Olyan helyi közösségek globális szolidaritási hálózata, amelyek lassan bekapcsolódnak egy egyre erősödő interkulturális párbeszédbe, melynek eredményeként egy komplex, reziliens és tudatos Föld-központú globális társadalom jön létre.

Egymással kölcsönös függetlenségben lévő (Inter-independent)	Olyan közösségek hálózata, amelyek összefonódnak, miközben ápolják a saját, különálló lokális kapcsolatukat a földdel.
Egyszerű változás	A status quo finomhangolása, amely lehet előrejelezhető vagy váratlanul felbukkanó. Az előrejelezhető változás olyan változás, amelyet nagyon tudatosan, konkrét célokkal és határidőkkel terveznek meg.
Élelmiszer-önrendelkezés	Az a folyamat, amelynek során az élelmiszert előállító, elosztó és fogyasztó emberek képesek az élelmiszertermelés és -elosztás mechanizmusait és szabályozását ellenőrizni.
Externáliák, külső hatások	Valamely ipari vagy kereskedelmi tevékenység olyan következménye, amely más szereplőket érint anélkül, hogy ez tükröződne a piaci árakban, mint például a környező növények beporzása a mézért tartott méhek által.
Fenntartható Fejlődési Célok	A Fenntartható Fejlesztési Célok (FFC-k) egy 17 globális célból álló gyűjtemény, amelyet azzal a szándékkal hoztak létre, hogy tervként szolgáljon egy mindenki számára jobb és fenntarthatóbb jövő eléréséhez. A fenntartható fejlődési célokat 2030-ra kívánják megvalósítani.
Globalizáció	Az emberek, vállalatok és kormányok közötti interakció és integráció folyamata világszerte. Egyesek a kapitalista terjeszkedés egy formájának tekintik, amely a helyi és nemzeti gazdaságok globális, szabályozatlan piacgazdaságba való integrációját vonja maga után.
Glokális (Globális+ Lokális)	Globális és lokális szempontokat egyaránt tükröző vagy ilyen jellemzőkkel bíró.

Három Horizont modell	Egy modell, amely a komplementaritás által segít megérteni az összekapcsolódást. A Horizont 1. (H1) a domináns minta, mely teljesen integrálódott környezetébe. A H2 egy olyan zóna, amelyben a társadalom lehetővé teszi új dolgok kipróbálását. A H3 az ismeretlennel való kreatív munkáról szól.
Hatópontok / nagy hatóerejű beavatkozási pontok (Leverage points)	Olyan egységek egy összetett rendszeren belül (például egy cég, egy város, egy gazdaság, egy élőlény, egy ökoszisztéma, egy ökorégió), ahol "egy apró változás egy dologban nagy változásokat eredményezhet mindenben".
Kéz, Fej és Szív modell	Holisztikus megközelítés az "ökológiai írástudás" képességének fejlesztésére. A kognitív tartományt (fej) a kritikai reflexióhoz, az affektív tartományt (szív) a relációs tudáshoz, a pszichomotoros területet (kéz) pedig az elkötelezettséghez köti.
Kialakuló változás	A társadalom hosszú időn át tartó folyamatos alkalmazkodását jelenti a változó környezetéhez.
Kolonizáció	Valamely uralkodó világnézet rákényszerítése a kisebbségi közösségekre.
Kormányzás, irányítás, vezetés	A kollektívában részt vevő szereplők közötti interakciós és döntéshozatali folyamatok, amelyek a közösségi normák létrehozásához, megerősítéséhez vagy reprodukálásához vezetnek.
Közösségi katalízis	Az emberi közösségek evolúciós folyamatainak felgyorsítása a saját területükkel fennálló kapcsolatuk által, egy összetettebb, dinamikus egyensúly felé haladva..
Mélyreható Változás	Olyan transzformatív folyamat, amely paradigmaváltást okoz (általában válaszul egy "forró válságra" vagy egy "hideg megrekedésre").

Micélium	A micélium gombafonalak szövédéke, dinamikus hálózata, mely a gombák talajt átszövő részét alkotja, és lehetővé teszi a biológiai tápanyagkörforgást. A társadalmi micélium emberi léptékben utánozza ezt a kollektív intelligenciát, a nagy egészet támogató szimbiotikus összekapcsolódásokkal.
Minta-alapú megközelítések	Olyan megközelítések, amelyek azonosítják és kategorizálják azokat az összefüggéseket és feltételeket, amelyek erősítik a kívánt minőségeket, tulajdonságokat, annak érdekében, hogy megértsük, hogy hogyan biztosítható a legjobban ezen minőségek és tulajdonságok kifejeződése.
Nemzetközi Szövetkezeti Szövetség	A szövetkezeti identitásról szóló nyilatkozat globális letéteményese, a szövetkezeti mozgalom értékeinek és alapelveinek képviselője.
Paradigma	Egy társadalom mélyen gyökerező hiedelemrendszere a világ működéséről.
Privilegium	Különleges, ki nem érdemelt előny vagy jogosultság, amelyet valaki a saját javára vagy mások kárára használ fel; gyakran azok a csoportok, amelyek ebből hasznot húznak, nincsenek tudatában ennek. Ezek a csoportok kiváltságokhoz juthatnak társadalmi osztályuk, életkoruk, iskolai végzettségük, fogyatékoságuk, etnikai vagy faji hovatartozásuk, nemük, nemi identitásuk, szexuális irányultságuk és vallásuk alapján.
Regeneráció	Egy helyhez kapcsolódó rendszer összetettségének fokozódása.
Regeneratív tervezési folyamat	A közösségek közösen tervezik meg az életmódjukat egy természet alapú megközelítés segítségével.

Rendszergondolkodás	Holisztikus megközelítésre épülő elemzés, amely arra összpontosít, hogy egy rendszer alkotórészei hogyan kapcsolódnak egymáshoz, és hogyan működnek az időben előrehaladva, illetve a nagyobb rendszerekkel összefüggésében. A rendszerszemléletű megközelítés ellentétben áll a hagyományos elemzéssel, amely a rendszereket különálló elemeire bontva vizsgálja.
Rendszerszintű krízis	Az emberi életet fenntartó rendszerek közül többnek egyidejűleg bekövetkező összeomlása, például az ökoszisztéma, a gazdaság, az egészségügyi rendszerek, a foglalkoztatás vagy az értékrendek.
Reproduktív gazdaság	A marxi közgazdaságtanban a gazdasági reprodukció ismétlődő (vagy ciklikus) folyamatokra utal. Michel Aglietta a gazdasági reprodukciót olyan folyamatnak tekinti, amelynek során a gazdasági tevékenységhez szükséges kiindulási feltételek folyamatosan újratermelődnek.
Reziliencia	Egy rendszer alkalmazkodóképessége a külső sokkhatásokkal szemben, képessége az alapvető funkcióinak fenntartására.
Strukturális erőszak	Az erőszak egy olyan formája, amikor valamilyen társadalmi struktúra vagy társadalmi intézmény károsíthatja az embereket azáltal, hogy megakadályozza őket alapvető szükségleteik kielégítésében. Ilyenek például az intézményesített életkor-alapú diszkrimináció (adultizmus, ageizmus), a társadalmi osztály szerinti hátrányos megkülönböztetés, az elitizmus, az etnocentrizmus, a nacionalizmus, a "fajizmus" (a többi élőlény alacsonyabb értékűnek tekintése), a rasszizmus és a szexizmus.
Szabad és nyílt forráskódú szoftver (FLOSS)	Olyan szoftver, amelynek forráskódját a licencjogosult megkapja, és jogosult a kód módosítására, valamint a szoftver és a módosítások tovább terjesztésére.
Szintagma	Kialakulóban lévő új paradigma.

Szociális és szolidáris gazdaság

A szociális és szolidáris gazdaság olyan formális vagy informális társadalmi-gazdasági intézkedések összessége, amelyek lehetnek egyéni vagy kollektívek, és amelyek az emberek szükségleteinek kielégítését a profit elé helyezik. Ezek az állami szervektől is függetlenek, és olyan értékek vezérik őket, mint a méltányosság, a szolidaritás, a fenntarthatóság, a részvétel, a befogadás és a közösség iránti elkötelezettség. A társadalmi változások előmozdítói is.

Vállalati társadalmi felelősségvállalás

A vállalati társadalmi felelősségvállalás egy olyan önszabályozó üzleti modell, amely segít a vállalatnak abban, hogy elszámoltatható legyen önmagával, a célcsoportjai tagjaival és a nyilvánossággal szemben.

VUCA kontextus

A jelenlegi globális viszonyok négy jellemzőjének hangsúlyozására épülő modell. Ezek: ingadozó (Volatile), bizonytalan (Uncertain), komplex (Complex) és kétértelmű (Ambiguous)

X elmélet

A leggyakoribb, "az emberek lusták és érdektelenek" álláspontot tükröző világkép. A hagyományos hierarchikus, ellenőrzésen alapuló rendszereket jellemzi.

Y elmélet

A bizalmon alapuló szervezeti rendszereket hangsúlyozza.

Z elmélet

Az önmegvalósítással foglalkozik, növeli az alkalmazkodóképességünket és a közösségek ellenálló képességét.